



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Föräldrars förväntningar kring öppna förskolan

Jessica Petersson

LAU 370

Handledare: Stefan Schedin

Examinator: Staffan Stukát

Rapportnummer: VT09-2480-102

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Föräldrars förväntningar kring öppna förskolan

Författare: Jessica Petersson

Termin och år: VT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Stefan Schedin

Examinator: Staffan Stukát

Rapportnummer: VT-09-2480-102

Nyckelord: Öppna förskolan, föräldrastöd, interaktion, kommunikation

Sammanfattning:

Syfte

Mot bakgrund av synen på föräldrastöd som vägen till trygghet, utveckling och hälsa för barn, var syftet att försöka finna potentiella utvecklingsmöjligheter av öppna förskolan som föräldrastödande verksamhet.

Huvudfråga

Kunde diskrepans ses mellan föräldrars förväntningar och målsättningar med öppna förskolans verksamhet och vilken mån kunde detta kopplas föräldrars förutsättningar att ta del av föräldrastöd via öppna förskolan?

Metod och Material

Genom att ha tagit del av relevant information från litteratur, föreläsningar, seminarier och den berörda kommunens diariet, har bakgrunds- och forskningsmaterial insamlats. Vidare har kvalitativa forskningsintervjuer med fenomenologisk ansats, utifrån semistrukturerad intervjuguide använts. Namn på den aktuella kommunen nämns ej mot bakgrund av kravet på anonymitet samt av etisk hänsyn till deltagande respondenter (Stukát, 2005:131).

Resultat

Slutsatserna pekar på att föräldrar erbjuds och upplever föräldrastöd via öppna förskolan, vilket är i linje med målsättningarna för verksamheten. Samtidigt noterades viss diskrepans mellan föräldrars förväntningar och målsättningar med öppna förskolans verksamhet.

Betydelse för läraryrket

Utifrån samtliga styrdokuments implikationer om samarbete med hemmen i kombination med fokus på barns trygghet, utveckling och lärande, ses positivt på medvetande kring vad föräldrar efterfrågar i relation till målsättningar för verksamheten då dess utformning grundas i en samspelande kommunikation, vilken inbegriper såväl individ som samhälle.

Förord

Litterär orientering, sammanställande av utkast, intervjuer, textbearbetning, informationssökning, begrundanden och utvärdering av eget handlande har under dessa veckor givit tillvaron en ny dimension och samtidigt familjen en filosofiskt analyserande och ständigt reflekterande individ att förhålla sig till. Sammantaget har detta arbete givit undertecknad spännande och lärorika erfarenheter, vars vetenskapliga del redovisas i föreliggande rapport. Sammanfattningsvis finns en förhoppning att innehållet på dessa lustfyllt, engagerat och stundvis frustrerat alstrade sidor möjligen kan inspirera och vara av intresse för fler än den bibliotekarie som åläggs att arkivera den.

På sin plats i sammanhanget är att rikta ett stort tack till alla som på ett eller annat sätt valt att lägga tid och energi på att ta del av arbetet i syfte att ge konstruktiv kritik och därigenom lyfta såväl process som produkt. Ingen nämnd, ingen glömd!

Jessica

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1. Syfte och frågeställningar.....	7
1.2. Teori	8
1.3. Tidigare forskning.....	10
1.4. "Nöjd-kund-undersökning"	12
2. Metod och genomförande	13
2.1. Metoder för insamling av material.....	13
2.1.1. Intervjuguide.....	13
2.1.2. Intervjuer	14
2.1.3. Urval.....	14
2.1.4. Avgränsningar.....	15
2.1.5. Litteratur	16
2.2. Metoder för analys av material	16
2.2.1. Reliabilitet	16
2.2.2. Validitet	17
2.2.3. Etiska överväganden	18
3. Resultatredovisning	19
3.1. Var fås information om öppna förskolan?.....	19
3.1.1. Här erhålls information kring öppna förskolan	20
3.2. Vilka förväntningar ses kring öppna förskolan?.....	20
3.2.1. Förväntningar kring öppna förskolan.....	21
3.3. Vad får föräldrar att välja att gå till öppna förskolan?.....	21
3.3.1. Anledningar till att besöka öppna förskolan.....	22
3.4. Vad är bra med öppna förskolan?	22
3.4.1. Följande anges som bra med öppna förskolan.....	23
3.5. Vad saknas/kan bli bättre inom öppna förskolan?	23
3.5.1. Följande kan bli bättre inom öppna förskolan	24
3.6. Upplever föräldrar som besöker öppna förskolan bekräftelse i föräldraskapet?	24
3.6.1. Upplevelse av bekräftelse i föräldraskapet via öppna förskolan	25
3.7. Upplever föräldrar som besöker öppna förskolan stöd i föräldraskapet?	25
3.7.1. Upplevelse av stöd i föräldraskapet via öppna förskolan.....	26
3.8. Övrigt att tillägga.....	26

4. Slutdiskussion.....	27
4.1. Metoddiskussion	28
4.2. Jämförelse av helheten	30
4.3. Jämförelse av delarna.....	30
4.4. Jämförelse med ”Nöjd-kund-undersökning”	34
5. Avslutande kommentarer	36
5.1. Framåtsyftande reflektioner	37
5.2. Vidare forskning	38
6. Referenser	39

1. Inledning

Under utbildningens gång och i takt med att växa in i rollen som förälder, har intresset riktats allt mer mot vuxnas betydelse för barns välbefinnande i kombination med vikten av god kommunikation för positiv och samspelande interaktion. Mot bakgrund av detta intresse ses under årens lopp ett flitigt deltagande i olika föreläsningar, studiebesök, konferenser, studiecirklar och seminarier i kombination med ett stort engagemang i olika föräldrastödsarrangemang och aktiviteter. Därtill har jag för kommande examensarbets skull erhållit ansevärda mängder material från den aktuella kommunen i kombination med utvecklande samtal med utredare och samordnare inom berörda enheter. Dessa samlade erfarenheter plockas nu äntligen fram i form av anteckningar eller av diarieförda noteringar från berörda enheter. Det är med stort intresse och engagemang som djupdykningen tar sin början. Första frågan att ställa sig var då var skall jag börja? Var ses de allra första trevande stegen att etablera ett föräldrastöd? Jo, på öppna förskolan, denna fleråriga tradition av mötesplats för föräldrar med små barn. Redan i början av 1980-talet påbörjades utbyggnaden av öppna förskolans verksamhet i Sverige. Målgruppen var barn som inte var inskrivna i förskoleverksamhet och en medföljande vuxen. Under åren har målgruppen och dess storlek i landet varierat på grund av att allt fler barn skrivs in i förskoleverksamhet redan vid ett års ålder, i kombination med att allmän förskola för fyraåringar infördes 2003. Därtill ses den variera i etablering och omfattning i olika kommuner beroende på att den icke är lagbunden, vilket innebär att det är upp till varje kommun att erbjuda öppen förskola eller ej, vilket ses vara beslut kopplade till både besöksunderlag och ekonomi. Samtidigt kan det i långa ordalag dryftas och diskuteras huruvida den kortsiktiga besparingen motsvaras av den långsiktiga konsekvensen att inte erbjuda föräldrastöd i form av öppna förskolor. Men det är ett sidospår som kan noteras parentetiskt, varefter fokus istället riktas på huruvida föräldrars förväntningar och målsättningarna för verksamheten överensstämmer och vidare hur föräldrar erbjuds föräldrastöd via öppna förskolan.

Öppna förskolan, en plats dit föräldrar och barn kan komma och träffas, utbyta erfarenheter, ta en fika och umgås under otvungna former några gånger i veckan. Minns med glädje dessa stunder från de egna barnens småbarnsår, stunder av avbrott i hemmavardagen och stunder av samtal och möten som på mer än ett sätt kom att förändra tillvaron i positiv riktning då ett flertal av barnens kompisar och mina vänner härrör från kontakter skapade på just öppna förskolan där vi togs emot av välkomnande personal som alltid hade tid att svara på både nyblivna och mer erfarna föräldrar. Blir man någonsin erfaren som förälder när varje barn är unikt? Varje barn som har rätt till sin egen unika ställning som barn till sina föräldrar, vilka därmed intar en ny roll i livet. En roll kring vilken det finns förväntningar och som växer fram genom en ny tillvaros erfarenheter, vari öppna förskolan utgör en frivillig och ur föräldrastödjande perspektiv värdefull del. Att föräldrastöd anses värdefullt betonas såväl nationellt som internationellt.

Enligt Världshälsoorganisationen [WHO] bör föräldrar stödjas i föräldraskapet i syfte att främja barns hälsa (WHO 1998). Även Förenta Nationerna [FN] menar att föräldrar skall erbjudas stöd i att ta ansvar för sina barn (FN 1989). I Sverige anses hälsa grundläggas i barndomen vari föräldrar har en avgörande betydelse i att skapa trygg anknytning, vilken bygger på att föräldrar kan skönja och besvara barnets signaler (Statens Offentliga Utredningar [SOU] 2000). Samtidigt ses att då ett av villkoren för trygghet och en av utgångspunkterna för ett väl fungerande socialt liv antas vara kommunikation och interaktion inom familjen, riktas fokus mot föräldrastödjande insatser som syftar till att förbättra och stärka kommunikationen och relationerna mellan vuxen och barn samt stödja föräldrarna att fungera som positiva förebilder för sina barn (Ferrer-Wreder, Stattin & Karlsson, 2003). Föräldrar behöver för detta uppleva tillit till sin egen förmåga samt se sig som kompetenta för att vara positiva förebilder och därigenom skapa trygghet i relationen med barnen (Olsson, Hagekull & Bremberg, 2003).

Regeringens föräldrastödsutredare Inger Davidsson väljer i sitt betänkande daterat december 2008, att lyfta fram "[...] öppna förskolans unika roll som en generellt föräldrastödjande verksamhet" (SOU 2008:131). Skolverket (2000) betonar verksamheten via sitt dokument Allmänna råd för öppen förskola, vilket riktas till förtroendevalda, förvaltning samt till personal inom öppna förskolan, men även till föräldrar då de enligt Skolverket förväntas medverka till verksamhetens utformning. Här fokuseras den samverkan som anmodas såväl nationellt som internationellt (Skolverket, 1999) i relation till det livslånga lärandet som en övergripande faktor för barns utveckling, vilket grundas i trygghet och hälsa (Läroplan för förskolan 1998 [Lpo 98]).

Med utgångspunkt i att föräldrastöd ses vara vägen till folkhälsa (Sarkadi, 2008), framträder öppna förskolan som ett led i detta arbete genom att via pedagogisk gruppverksamhet i kommunal eller enskild regi erbjuda barn och vuxna stimulans och samvaro. Öppna förskolan skall enligt skollagen "utgå från varje barns behov" och anges vara en kompletterande förskoleverksamhet som riktar sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och till deras till föräldrar, annan ansvarig vuxen eller dagbarnvårdare (Sveriges Regering, 1985). Fokus ligger på barns behov av lek och lust att lära i kombination med vuxnas behov av gemenskap, stöd i sin föräldraroll och i förekommande fall medicinsk och social service (Sveriges Regering, 1985). Samtidigt ses vikten av att vända blicken från barnet (Cars, 2007) och se till den samverkan som genom *scaffolding* (Bruner, 2006) bygger upp trygga relationer kring barnet i syfte att bidra till det livslånga lärandet och skapa tillit till barnets egen förmåga (Lpfö 98).

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande fallstudie är att försöka finna potentiella utvecklingsmöjligheter av öppna förskolans föräldrastödjande verksamhet, vilket motiveras av synen på föräldrastöd som vägen till trygghet, utveckling och hälsa för barn (Sarkadi, 2008).

Frågeställningar

- Påvisas diskrepans mellan föräldrars förväntningar och målsättningar med verksamheten?
- Vilka förutsättningar och hur ges föräldrar möjlighet att ta del av föräldrastöd via öppna förskolan?

Föreliggande rapport riktar sig i första hand till människor som i sin pedagogiska gärning kommer i kontakt med barn och föräldrar eller på ett eller annat sätt deltar i utformningen av föräldrastödjande verksamhet inom ramen för öppna förskolan. Målgruppen förväntas därigenom vara bekant med valda teoretiska perspektiv samt förtrogen med de styrdokument som reglerar verksamheten.

1.2. Teori

Utifrån interaktionistiskt perspektiv och en sociokulturell ansats som båda lägger tonvikten på kommunikation mellan individer kan fokus riktas mot föräldrars möjligheter att positivt bekräfta och interagera med sitt barn för att stödja dess utveckling och lärande. Samtidigt ses att det i den vetenskapliga litteraturen finns belägg för att kvaliteten i samspelet mellan föräldrar och barn är relaterad till hur livet senare gestaltar sig (Stewart-Brown, 2008; Cashwell och Vacc, 1996; Dishion & Patterson, 1997; Eddy, Leve & Fagot, 2001). En välbekant arena för kommunikation med och mellan föräldrar, barn och samhälle är alltså öppna förskolan, vars verksamhet primärt kan ses vara föräldrastödjande, vilket i sin tur motiveras av föräldrar som ”den viktigaste skyddsfaktorn för sina barn” (Länsstyrelsen, 2006:5).

Ur nämnda perspektiv ses vikten av kommunikation och samspel även i spänningsförhållandet mellan vad föräldrar efterfrågar och förväntar sig av verksamheten öppna förskolan i relation till vad personal, förtroendevalda och beslutsfattare antar att föräldrar efterfrågar och förväntar sig av verksamheten öppna förskolan. Häri görs så antagande om att antaganden om vad föräldrar efterfrågar och förväntar sig av öppna förskolan kan ses som viktig faktor för utformningen av densamma (Tallberg Broman, 1998).

Ur ett interaktionistiskt perspektiv ses att barn är beroende av samspelet med andra för att utvecklas, vari den vuxnes attityd och förmåga att positivt bekräfta barnet spelar en avgörande roll för barnets utveckling, en utveckling som enligt ett sociokulturellt perspektiv inte går att

skilja från barnens lärande (Dewey, 2004; Vygotskij, 1995). Som förutsättning för såväl utveckling som lärande och välbefinnande ses därmed fokus på den betydelsefulla interaktionen och det kommunikativa samspelet mellan vuxna, individ och samhälle, i detta fall såväl föräldrar som personal, förvaltning och förtroendevald.

Dewey (2004) som företrädare inom det interaktionistiska perspektivet riktar fokus på interaktionen mellan och inom individ och samhälle som avgörande för barnets utveckling. Synen på barnets utveckling varierar utifrån vilket perspektiv som antas. Utifrån ett interaktionistiskt perspektiv antas att barn föds som individer och i takt med interaktion med sin omgivning, utvecklas mot en djupare och mer nyanserad samhörighet med andra, vilket står i motsats till kognitiv utvecklingsteori och Piaget som menade att barnet de första fyra månaderna uppfattar sig som ett med sin omgivning för att sedan gå mot mer självständighet (Claesson, 2002). Piaget likt Freud som kopplas till psykoanalys delade in barnets utveckling i faser eller stadier som byggde på varandra för att konstruera barnets utveckling, vilket inom interaktionismen istället förstås ur ett relaterande perspektiv i samvaro, samspel, samförstånd, samtal och sammanhang inom vilka individen påverkas, förändras och utvecklas genom hela livet (Brodin & Hylander, 1998).

Vidare ses Freud i likhet med Mead inom den symboliska interaktionismen betona att barnet är "icke-socialiserat" innan fem års ålder (Giddens, 1998), vilket Stern inom interaktionismen tillbakavisar för att istället framhålla barnets begynnande känsla av själv från början, långt innan barnet kan reflektera över sig själv och har ett språk. En likhet mellan Mead och Stern som båda relateras till interaktionism är synen på att individen utvecklas genom bekräftande samspel och ömsesidig kommunikation och interaktion. Den röda tråden inom interaktionismen ur Sterns perspektiv, är betydelsen av bekräftelse genom interaktion och kommunikation med andra (Brodin & Hylander, 1998).

Här hamnar då enligt sociokulturell ansats, en betoning på den omgivande miljön och kommunikationen som betydelsefull i barns utveckling och lärande, vari det inte går att skilja barns utveckling och lärande åt. Vidare ses Vygotskij (1995) betona processen framför produkten, vilket innebär fokus på vad som sker och upplevs snarare än vilket resultat som uppvisas med avseende på kommunikation och utveckling. Här ses att tänkande, talande, handlande och andra intra- och interpersonella processer integreras och bildar en helhet, vari språket lyfts som en viktig faktor. I dessa processer skapar individen föreställningar om världen för att bli medveten, samtidigt som varje dominerande tanke stöder sig på ett behov, en önskan eller en vilja, vilket kombineras med behovet av anpassning till den yttre miljön. Samtidigt riktas blicken mot individ och samhälle genom att människan genom sitt deltagande skapar sin framtid och förändrar sin nutid.

Gemensamt för interaktionism och sociokulturellt perspektiv är antagandet om att känslolivet och tänkandet är tätt sammanvävda genom att den känslomässiga och intellektuella utvecklingen ses som ömsesidigt beroende av varandra, vari barnets utveckling hänger samman med vilken miljö de växer upp i. Betoningen ligger på samspel, en ömsesidig anpassning, påverkan och vad som sker mellan individer, barn som vuxna. I denna rapport ses

fokus riktat på föräldrastödjande aktiviteter i syfte att stödja föräldrars och barns samspel, interaktion och kommunikation, vilket handlar om att skapa förutsättningar för individen att vara rustad att delta i ett demokratiskt samhälle (Lpfö 98).

1.3. Tidigare forskning

Enligt statens folkhälsoinstitut [FHI] är föräldrarnas relation till barnen avgörande för hälsan, vilket ger att föräldrastöd befrämjar barns hälsa både under uppväxten och senare under livet (FHI 2008). Föräldrastöd syftar till att förebygga psykisk ohälsa hos barn, ungdomar och vuxna (Bremberg, 2004). Definitionen av psykisk ohälsa varierar beroende på samhällets värderingar och kan därmed ses som sociala konventioner (Socialstyrelsen, 2004). I detta sammanhang lyfts psykisk ohälsa som tredelat fenomen i form av diagnoser enligt internationella sjukdomsklassifikationer, klassificering av funktionshinder som ses vara effekten av den psykiska ohälsan samt upplevelser som barn respektive omgivning anger. De olika sätten att se på psykisk ohälsa kompletterar varandra var det förstnämnda till exempel berör utagerande beteende, depression och inlärningssvårigheter. Funktionshinder ses i relation till omgivningens krav, vilket innebär att individens hinder eller möjligheter delvis står att finna i dess omvärld. En tredje variant tar utgångspunkt i hur barnet uppfattar sin situation, eventuellt i kombination med föräldrars och lärares upplevelser (a.a). Ett viktigt observandum kring uppskattning av psykisk ohälsa är att individers beteende ofta kan ses vara kontextberoende varför olika bedömningar kompletterar varandra.

Vidare menar Sheridan (2007) att det i en longitudinell studie av barn påvisas att förskoleåldern är en mycket viktig tid för barns trygghet och hälsa samt att perioden skapar förutsättningar för vidare utveckling genom att en bra start tycks borga för fortsatt god balans för individen. Häri betonas föräldrars roll i att oavsett sociala, kulturella eller ekonomiska ramar kunna bidra till barns trygghet, hälsa och utveckling.

Statens folkhälsoinstituts senaste forskningsrapport kring föräldrastöd gör vidare en tydlig distinktion mellan begreppet ”efterfrågan” och begreppet ”behov”, vilket skall ses som något föräldrar antingen uttrycker explicit alternativt implicit, vari det då behöver uttolkas (FHI 2008). Vidare i detta arbete kommer företrädevis begreppet ”efterfrågan” i kombination med ”förväntningar” användas istället för ”behov”, för att undvika svårigheterna med tolkningar av utsagda behov i en i detta fall mindre omfattande undersökning.

Den aktuella kommunen arbetar kontinuerligt och förebyggande med föräldrastöd och lyfter i sin Föräldrastödsenkät (2008) att man behöver ”neutralisera och normalisera begreppet så att det känns naturligt och självklart att ta del av snarare än skambetonat”. Det är här på sin plats att dryfta tanken om definition av begreppet stöd, som för de flesta respondenter antas innebära allt ifrån tips och råd, till uppmuntran och upplevd känsla av att bli sedd och få bekräftelse i hur det är att vara förälder, samtidigt som det finns en medvetenhet om definitionens tolkningsutrymme hos berörda parter i det att ”en del tror man måste ha stora problem för att kalla det stöd, inte bara svara på frågor om utveckling, men det är ju också ett

stöd” (Personal, 2009). Begreppet stöd kan även föra tanken till att vara behövande, att inte klara sig själv, vilket implicit indikerar föräldrar som innehavare av problem, vilket inte kan anses vara grundtanken i föräldrastöd, som syftar till att erbjuda ett stöd i föräldrarollen genom att stärka snarare än frånta föräldern den grundläggande tilltron till att vara kompetent.

Enligt en nyligen presenterad rapport framkommer att det föräldrar efterfrågar mest är utbyte av andra föräldrar, vari de finner stöd att hantera föräldrarollen (FHI 2008). Efterfrågan och förväntning kring stöd härleds till relationen med barnet och dess behov samt till partnern, om sådan finns, men också till föräldrarnas eget behov av ”gemenskap, egen tid, råd och stöd från andra föräldrar och experter” (FHI 2008:14). Härur ses vikten av att föräldrar explicit uttrycker sina förväntningar och vad de efterfrågar och i det blir bemötta för att skapa en dialog vilket kan leda till delaktighet, vilket också är en av hörnstenarna i öppna förskolans verksamhet (Skolverket, 2000).

Öppna förskolan är en verksamhet som anmodas av Skolverket och likt förskolor och skolor skall utformas utifrån rådande förutsättningar och föreliggande behov, vilket innebär att en öppen förskola inte med nödvändighet är lik en annan (Skolverket, 2000). Skillnader förekommer såväl inom huvudmannaskap, enskild eller kommunal, som i placering i förhållande till besökarnas bostäder. Vidare ses lokaler, öppettider, material, personalens val av aktiviteter och gruppernas sammansättning i kombination med de besökande individernas förutsättningar utifrån sociala, ekonomiska och kulturella implikationer i de kontexter individen ingår i ha betydelse för verksamhetens utformning. Här spelar personal i form av pedagoger och i förekommande fall socialsekreterare stor roll, då deras förhållningssätt och förmåga att kommunicera möjligheter och utifrån berörda parter finna balans, präglar verksamheten (Kernell, 2002). Samtidigt påverkar förvaltningsledning och förtroendevaldas implikationer till utformning av verksamheten via organisation och resursfördelning. Därtill menar Skolverket (2000) att föräldrar bör ges möjlighet att delta i utformandet av verksamheten. Utformningen av öppna förskolans verksamhet kan därmed ses som ett slags samverkan mellan nämnda parter, vari vikten av kommunikation, interaktion och lyhördhet för varandras förutsättningar erfordras. Samtidigt betonas att förväntningar påverkar vad vi upplever och hur vi agerar (Vygotskij, 1995).

Tidigare forskning visar att det finns viss motsättning mellan föräldrarnas förväntningar och personalens målsättningar, vilket enligt Tallberg Broman (1998) delvis kan förklaras med en diskrepans mellan förväntningarna från föräldrarna och målsättningen med verksamheten, som den uttrycks i läroplaner och andra styrdokument. Däremot är det sällsynt med studier av vilken bild personal, förvaltning och förtroendevalda har av föräldrarnas förväntningar, vilket kan antas påverka utformningen av öppna förskolans verksamhet.

Föreliggande studie fokuserar därför på spänningsförhållandet mellan vad föräldrar förväntar sig och efterfrågar av öppna förskolan i relation till vad personal, förtroendevalda och förvaltning antar att föräldrar efterfrågar och förväntar sig. Syftet är att finna

utvecklingspotential av öppna förskolans verksamhet, vilket kan anses viktigt mot bakgrund av att föräldrastöd och föräldrarnas relation till barnen är avgörande för barns välbefinnande.

1.4. ”Nöjd-kund-undersökning”

Under en vecka år 2007 genomfördes en så kallad ”Nöjd-kund-undersökning” bland föräldrar som besökt de tre kommunala öppna förskolorna. De frågor som ställdes rörde vem som besökte, besöksfrekvens per månad, ålder på barnen och skäl till besökande av öppna förskolan. Av enkätredovisningen framgår att besöken motiveras av att träffa andra vuxna, träffa andra barn, för den pedagogiska verksamhetens skull, fika, få information om barnfrågor samt få stöd och uppmuntran. Besökarna anger sig vara mycket nöjda eller nöjda och ger betyg mellan 1-5; personalens bemötande 4.9, den pedagogiska verksamheten 4.6, lokaler 4.3, öppettider 4.0. Här framgår alltså att besökarna, vilka företräddelsevis utgörs av föräldrar, är nöjda eller mycket nöjda med öppna förskolan. Samtidigt ses svar på frågan ”Vad är skälet till att man besöker öppna förskolan?”; träffa andra vuxna 32 %, träffa andra barn 30 %, pedagogisk verksamhet 20 %, fika 6 %, information om barnfrågor 5 %, stöd och uppmuntran 5 %.

(Här noteras utifrån konventionen om referensangivelse en lucka, vilken motiveras av det faktum att såväl kommun som deltagare i detta examensarbete har garanterats anonymitet. Vid särskilda skäl såsom examinatorns förfrågan och mot garanti om sekretess, kan dokumentet som styrker ovanstående 1.4 frambringas).

2. Metod och genomförande

Nedan följer rubricerade beskrivningar av valda metoder samt hur arbetet genomförts vad beträffar insamling av material och vidare analys. Kapitlet syftar till att underlätta för läsaren i att synliggöra tankegångar och på så vis utveckla förståelse för examensarbetets ingående delar. Samtidigt erbjuds läsaren att få inblick i den kontext arbetet genomförts, vilket kan bidra till förståelse för valda metoder och följande analys, genom att vara medveten om att det som avses framgå kan tolkas divergerande; "När vi lyssnar på vad andra säger, måste vi ta hänsyn till situationen och den andres upplevelsevärld. Ord och avsikt kan vara olika saker [...]" (Nilsson & Waldemarson, 2007:134).

2.1. Metoder för insamling av material

I syfte att ta del av berörda personers förväntningar och uppfattningar kring öppna förskolans verksamhet valdes kvalitativa forskningsintervjuer med fenomenologisk ansats, vilka syftar till att försöka förstå olika fenomen ur individers livsvärldsperspektiv (Kvale, 1997). Intervjuerna kan sägas vara semistrukturerade, vilket innebär att frågorna varit tematiskt planerade i intervjuguide, varefter de ställts i en dynamisk dialog, vilket varierat beroende på respektive respondent och förekommande behov av uppföljning och utveckling av svaren (a.a).

2.1.1. Intervjuguide

Med avsikt att finna svar på forskningsfrågorna kopplade till uppsatsens syfte att försöka finna potentiella utvecklingsmöjligheter av öppna förskolans föräldrastödjande verksamhet utformades en intervjuguide. Frågorna häri fokuserades på att finna underlag för att besvara frågeställningarna kring huruvida det kan ses diskrepans mellan föräldrars förväntningar och målsättningar med verksamheten samt vilka förutsättningar föräldrar ges att ta del av föräldrastöd via öppna förskolan. För att belysa vikten av samverkan och kommunikation inom samhällets instanser och mellan individer, valdes frågan om var information om verksamheten erhålls. Denna fråga avsåg även lyfta personals, förtroendevälds och förvaltnings antaganden om vilka informationskanaler som i nuläget existerar och fungerar, vilket med tanke om utvecklingsmöjligheter vidare kan beaktas. Vidare i intervjuguiden utformades frågan om förväntningar och huruvida de infriades, vilket kan ses som en förhållandevis rak formulering utifrån frågeställningen med samma innehåll. Följande frågeställning kring stöd och bekräftelse avsågs belysa föräldrars uppfattningar kring föräldrastödmöjligheter, vilket även frågorna kring vad som är bra och vad som kan bli bättre snuddade vid. De sistnämnda frågorna avsåg därtill bidra till att skönja de implicita behov som föräldrar har och med hjälp av frågorna få dem i explicit utförande då detta ses viktigt för utformande av föräldrastödjande verksamhet (Sarkadi, 2008).

I komparativt syfte utformades så frågorna till personal, förtroendevald och förvaltning utifrån vad de antar att föräldrar ger uttryck för, vars syfte kan ses vara att finna diskrepans, vilken i så fall kan lyftas med avseende på utvecklingspotential av verksamheten.

När samtliga frågor sammanställts genomfördes en form av pilotstudie genom att ställa samtliga frågor till två föräldrar som besökt öppna förskolan, i kombination med att utvärdera de erhållna svaren mot ställda frågor och uppsatsen syfte. Genom detta kunde frågorna omformuleras och specificeras något för att uppfattas tydligare av respondenterna och därmed undvika missförstånd eller alltför utdragen intervju med behov av uppföljnings- och förtydligande följdfrågor. Samtliga frågor diskuterades även med en erfaren utredare inom föräldrastöd, varefter frågor som implicit var repetition kunde strykas. (Se bilaga).

2.1.2. Intervjuer

Intervjutillfällen bokades via telefon- och mejlkontakt. Vid ankomst på de öppna förskolorna föregicks intervjuerna av rundvandring och information kring verksamheten. Val av tidpunkt skedde i samråd med respektive respondent som samtidigt informeras om syfte med intervjun och vad resultatet förväntas användas till. Samtliga inom personalgruppen intervjuades i sin respektive arbetsmiljö, medan föräldrarna intervjuades i öppna förskolans verksamhetslokaler i nära anslutning till sina respektive barn. Plats för intervju valdes utifrån rådande förutsättningar i den verksamhet respektive respondent befann sig i med hänsyn tagen till bekvämlighetsfaktor och visuella aspekter som kunde inverka på upplevelse och tolkning av såväl verbal som icke-verbal kommunikation. Beroende på rummets storlek och möblering sattes avståndet emellan parterna till upplevd rimlig sträcka för att skapa känsla av förtroendefull distans.

Inledningsvis presenterades intervjuens syfte och placering i ett sammanhang vari respondentens respektive intervjuarens roller tydliggjordes. Med syfte i detta fall avses val av fokus öppna förskolan och sammanhang åsyftar författande av examensarbete inom lärarutbildningen. Undvikande av att vara alltför preciserad och detaljerad avsåg minska risken för intervjudpåverkan, vilket kan inverka menligt på reliabiliteten (Bell, 2000).

2.1.3. Urval

Val av deltagande föräldrar gjordes delvis i samråd med personal utifrån en tänkt representation av besökare men även utifrån att visa respekt för den verksamhet som bedrivs. Personalen gav utifrån sin erfarenhet och utifrån rådande aktiviteter och gruppssammansättning förslag på vilka föräldrar som de antog skulle ha möjlighet att delta i intervju. Här noterades att personalens intentioner var att bistå med empirisk information för att underlätta insamlandet snarare än att rikta fokus på föräldrar de hade kunnat anta skulle ställa sig positiva till verksamheten, vilket hade kunnat påverka resultatet. Samtliga tillfrågade med undantag av en förälder valde att samtycka till deltagande i intervju. Vad beträffar bortfall ses att bara föräldrar som besökte öppna förskolorna de aktuella dagarna beredds

möjlighet att delta, varför underlaget speglar endast delar av besöksunderlaget på de öppna förskolorna. Därtill ses att urvalet riktas mot föräldrar som faktiskt besöker öppna förskolorna, vari föräldrar med barn inom den aktuella målgruppen som *inte* besöker verksamheten ej har beretts möjlighet att delta i föreliggande fallstudie. Mot bakgrund av detta ses möjligheten att generalisera resultatet till kommunens population begränsad, men något ökande vad beträffar faktiska besökare. Bland respondenterna fanns såväl sammanboende som ensamstående, invandrare, svenskfödda, förstagångsbesökare och fleråriga besökare, föräldrar med familjehemsbarn och föräldrar med enbart biologiska barn. Samtliga föräldrar hade vid datum för intervju, ett till fem barn vardera. Sammanlagt intervjuades nio föräldrar, varav fyra pappor och fem mammor, alla deltog tillsammans med sina barn i åldrarna 0-6 år, vilket var gemensam målgrupp för besökare de aktuella dagarna.

Vad beträffar personal arbetar både pedagoger i form av förskollärare samt socialsekreterare på plats i verksamheten. Förtroendevald och förvaltningstjänsteman har sin arbetsplats på kommunhuset och sorterar under barn- och utbildningsnämnd med kommunövergripande funktion i föräldrastödsfrågor, respektive under socialtjänst med ansvar för kommunens öppna förskolor. Sammanlagt intervjuades nio personer med professionell relation till öppna förskolan, varav sju kvinnor och två män.

2.1.4. Avgränsningar

Inom den aktuella kommunen finns i dagsläget tre öppna förskolor i kommunal regi, av vilka samtliga besökts i denna fallstudie, samt tre öppna förskolor i enskild regi. De kommunala öppna förskolorna är likt de flesta kommunala dito, kopplade till barnavårdscentral [BVC] och socialtjänst samt har fokus på föräldrastöd i syfte att främja barns hälsa och välbefinnande, medan de enskilda har fokus på pedagogisk barnverksamhet. Vad beträffar enskilda öppna förskolor ses att de antingen kan drivas med kommunala bidrag och därmed måste uppfylla kvalitetskraven i skollagen (Skolverket, 2005) eller drivas av till exempel kyrkan eller föräldrar, eventuellt med hjälp föreningsbidrag, utan att kommunen utövar tillsyn eller insyn.

- Valet av kommunala öppna förskolor motiveras av att referenslitteraturen i första hand fokuserar verksamheten som föräldrastödjande i syfte att tillse barns trygghet och hälsa, vilket kan ses avhängigt för barns utveckling.
- Valet av kommunala öppna förskolor motiveras även av att föreliggande studie fokuserar föräldrars förväntningar och vad de efterfrågar i relation till vad personal, förvaltning och förtroendevalda antar att föräldrar efterfrågar och förväntar sig, vilket implicit endast berör de kommunala öppna förskolorna då de enskilda inom den aktuella kommunen drivs utan tillsyn och insyn av kommunen.

Vidare ses de kommunala öppna förskolorna bedriva både generell och riktad verksamhet. Som exempel på riktad verksamhet ses grupper för unga mammor, ensamstående, missbrukande föräldrar, tvillingföräldrar och pappor. Vidare kommer dessa delvis integrerade och parallella verksamheter ej att primärt särskiljas i intervjusituationerna mot bakgrund av

behovet av avgränsning inom ramen för examensarbete. Vid specifika hänsyftningar till nämnda riktade verksamheter, framgår det i texten.

2.1.5. Litteratur

Under hösten 2008 har material i form av rapporter från Folkhälsoinstitutet samt informationsmaterial från den aktuella kommunen erhållits. Därtill ses under 2008-2009 närvaro vid föräldrastödsrelaterade föreläsningar, konferenser samt kommunmöten regelbundet anordnade utifrån barnkonventionen. Vid nämnda tillfällen har anteckningar förts. Ett antal rapporter och avhandlingar kring föräldrars förväntningar och delaktighet i förskola/skola/samhälle har beställts och lästs under hösten 2008 och våren 2009. Vidare har handböcker i intervjuetodik, intervjuanalys samt uppsatsskrivning bearbetats.

2.2. Metoder för analys av material

Intervjuerna har bandats för att senare samma dag lyssnas av och skrivas ut ordagrant, transkriberas. När samtliga intervjuer transkriberats, sammanfördes samtliga föräldrars och all personals svar var för sig under respektive ställd intervjufråga. Vidare redigerades de nedtecknade muntliga utsagorna till skriftlig form. I ett nästa steg skrevs det strukturerade och redigerade intervjumaterialet ut för att få överblick av samtliga svar under respektive fråga. Här noterades så respondenternas utsagor, vilka kvantifierades och angavs med sina eventuella variabler under respektive fråga för vardera gruppen av respondenterna.

De utsagor som kommunicerats sätts så i relation till de upplevelser och mellanmänniska interaktioner intervjuerna handlar om, vilket innebär tolkningar utifrån förståelse och erfarenheter både hos intervjuare och hos respondenter. Vid analys av intervjumaterialet ses en eklektisk ansats i användande av ad hoc i form av sökande efter meningsmönster, frekvenser och variabler för att i dessa relationer finna analogi och/ eller diskrepans (Kvale, 1997).

2.2.1. Reliabilitet

Reliabilitet handlar om tillförlitligheten i studiens upplägg, genomförande, resultat och tolkning av desamma. Intervjufrågorna skapades utifrån syftets problemställningar i kombination med intervjuguideinstruktioner i Kvale (1997) och råd från handledare. Centralt sågs också vikten av att formulera tydliga frågor för att undvika missförstånd hos respondenterna eller behov av att vid intervju behöva utveckla och förklara frågorna för respondenterna, vilket kunde ha lett till divergerande frågeställningar och därmed icke jämförbara svar (Stukát, 2005).

Intervjuerna spelades in i syfte att som intervjuare aktivt kunna hänge sig åt att lyssna och i under intervjun kunna följa upp och utveckla svaren, för att undvika missförstånd och feltolkningar. Intervjuerna har därefter transkriberats av undertecknad, vilket medfört att

utskrifterna skett med tydlig bild av respektive informant i minnet. Trots otaliga genomlysningar föreligger stor sannolikhet att förförståelsen från den upplevda kontexten kan ha påverkat såväl utskrift som vidare analys (Denscombe, 2000). Ett alternativ hade varit att låta en pålitlig, noggrann och tålmodig person vara behjälplig genom att parallellt transkribera intervjuerna för komparation i ett slags kvantifierad reliabilitetskontroll (Kvale, 1997).

Vidare ses potentiellt reliabilitetshöjande åtgärder i form av att intersubjektivt och intrasubjektivt undersöka samma fenomen (Miles & Huberman, 1994: 278-279), vars möjligheter inom ramen för detta examensarbete tyvärr varit starkt begränsade. Å andra sidan har, för att söka minska intervjuarens påverkan på utskrifterna och därmed öka reliabiliteten, *peer debriefing* nyttjats genom hela uppsatsförfarandet, vilket innebär att en studiekamrat som parallellt själv författar sitt examensarbete, tagit del av och utifrån sin livsvärld och erfarenheter varit undersökningen behjälplig i att lyssna av bandupptaningarna för jämförelse med transkriptet, bollat idéer, utbytt tankar och perspektiv vid analysreflektion samt varit ett stöd i såväl med- som motgång under arbetets gång (Sarkadi, 2008). Detta kan även ses som ett led i att söka minska risken för konfirmeringsbias, vilket innebär en omedveten selektering och uppmärksammande av information som bestyrker de egna uppfattningarna (Nationalencyklopedin, 1993). Vidare lyfts här en tanke om medvetenhet kring källors beskaffenhet vad beträffar *normativa*, vilka beskriver hur något bör vara och *kognitiva*, som i sin tur berör hur något uppfattas vara samt att dessa tolkningar är beroende av källkritik.

2.2.2. Validitet

Enligt Kvale (1997) är validering en process snarare än ett begrepp, vilket innebär att kontinuerligt under arbetets gång kritiskt och ifrågasättande granska såväl teori som praktik samt sig själv som forskare. Att söka validitet syftar då till att i möjligaste mån undanröja felvariabler, tolkningshinder och därigenom öka resultatens och slutsatsernas " trovärdighet, rimlighet och tillförlitlighet" (Kvale, 1997:219).

De fenomenologiska intervjuernas situationsbundna karaktär hänför resultat till subjektiva uppfattningar påverkade av kontext, erfarenhet och förförståelse. Slutsatserna i sin tur kopplas till forskarens, i det här fallet studentens, tolkningar av resultatet utifrån dennes möjligheter att inom ramen för examensarbete och egen upplevd livsvärld och förförståelse genomföra välgrundade antaganden baserade på relevanta källor såsom litteratur och tidigare forskning.

Hur välgrundat och välvilligt arbetet än må bedrivas poängteras vikten av att försöka frigöra sig från materialet för att om möjligt objektivt betrakta och begrunda såväl muntliga som skriftliga utsagor i kombination med handhavandet av desamma. Att kontinuerligt vara medveten, förhålla sig kritisk samt växla perspektiv och nyttja *peer debriefing* kan ses som validitetsfrämjande förhållningsätt.

2.2.3. Etiska överväganden

Respondenterna tillfrågades om samtycke till inspelning av intervju i kombination med påtalande av anonymitet och upplysning om frivillighet samt möjligheten att när som helst ställa frågor eller välja att helt avbryta intervjun, vilket tjänade som led i att skapa trygg relation för att informanten i möjligaste mån skulle kunna bidra med sina erfarenheter och kunskaper med ett minimum av störningsmoment såsom oro kring eller funderingar inför intervjun eller intervjuaren (Johansson & Svedner, 2001). Intervjuerna har så med respondenternas muntliga samtycke bandats (Stukát, 2005:131). Efter påföljande transkribering har respondenternas utsagor redigerats motsvarande hur intervjuaren uppfattat att respondenterna hade velat uttrycka samma satser i skrift, med andra ord utan pauser, upprepningar, omtagningar, harklingar och dylikt, utifrån förhoppning om att göra informanterna rättvisa samt i syfte att skapa läsvänligt format. Samtidigt anonymiserades utsagorna, som exempel ses fingering av nämnda namn, för att i möjligaste mån motsvara kravet på anonymitet (Stukát, 2005:131). Samtliga respondenter upplystes om att bandupptagningen var studenten förbehållen och att allt material efter sammanställande och godkännande av examensarbete kommer förstöras. Därtill poängterades anonymitet samt att eventuellt nämnda namn är fingerade, ej ens kommunens namn kommer röjas med avseende på att säkerställa medverkades anonymitet.

3. Resultatredovisning

Med utgångspunkt i att finna svar på frågan om det råder diskrepans mellan föräldrars förväntningar och målsättningarna för öppna förskolans verksamhet samt vilka förutsättningar föräldrar ges i att ta del av föräldrastöd, avsågs potentiella utvecklingsmöjligheter kunna skönjas. Genom att låta berörda parter i form av föräldrar, personal; förskollärare och socialsekreterare samt förtroendevald och förvaltning uttala sig om föräldrars förväntningar och uppfattningar kring öppna förskolans verksamhet, erhöles yttranden vilka sammanställes nedan.

De tematiskt indelade svarsområdena redovisas i tabellform samt i form av respondentcitats. Syftet med tabellerna är att på ett konkret och överskådligt vis illustrera vari svaren skiljer sig åt i frekvens eller faktisk förekomst. Att kombinera tabeller med svar i textform och citat, grundas i vilja att förtydliga och lyfta fram nyanser för att i möjligaste mån återge vad som framkommit vid intervjuerna.

Alla resultat presenteras under respektive svarsgrupp, föräldrar (F) eller personal (P) inklusive förvaltning och förtroendevald. I tabellerna ses svaren placerade efter fallande frekvens utifrån svar angivna av personal inklusive förvaltning och förtroendevald, varefter de svar som härrör endast från föräldrar placerats i motstående celler rakt under. Nedanför ses citat kopplade till respektive fråga. Sist ligger citat vilka härrör från intervjuernas sista fråga om huruvida respondenterna önskade tillägga något.

3.1. Var fås information om öppna förskolan?

Genom att ta reda på var föräldrar erhåller information kring öppna förskolans verksamhet kan berörda, av föräldrar icke nämnda instanser, bli uppmärksammade och därigenom ges möjlighet att öka sitt deltagande som informationskällor, samtidigt som de källor som redan är väl fungerande kan användas mer riktat då informationen med större säkerhet kan antas nå ut.

Svar

Fyra föräldrar anger vänner och bekanta som källa, medan tre anger att de fått information om öppna förskolans verksamhet via barnavårdscentral [BVC], skriftligen eller muntligen. En förälder nämner föräldragrupp på mödravårdscentral [MVC] och en annan förälder hänvisar till en dagmamma, medan ännu en har funnit lite information via kommunens hemsida.

Samtliga respondenter med professionell relation till öppna förskolan svarar i första hand BVC, därefter nämns MVC av sju personal samt av förvaltning. Sex personal och förvaltning nämner även "mun-till-mun", vilket betyder utbyte av information och erfarenheter mellan föräldrar. Internet, kommunens hemsida anges av fyra personal och förvaltning, medan migrationsverket och socialtjänst anges av två personal. Internet i form av hemsidan

Familjeliv nämns av en personal och förvaltning menar att förskolepersonal förhoppningsvis informerar även de.

3.1.1. Här erhålls information kring öppna förskolan

	BVC	MVC	Vänner	Kommunens hemsida	Migrationsverket	Socialtjänst	Förskolepersonal	Övrigt internet	Dag-mamma
P	9	8	7	5	2	2	1	1	0
F	3	1	4	1	0	0	0	0	1

3.2. Vilka förväntningar ses kring öppna förskolan?

Föräldrars förväntningar väntas ge inblick i vad personal i sin tur kan arbeta utefter för att möta de implicita och explicita efterfrågningar som kan skönjas. Om det kring förväntningarna framkommer diskrepans mellan berörda parter, kan dessa genom varseblivande mötas. Samtidigt ses medvetande härom i linje med Skolverket (2000), öka chansen till föräldrars delaktighet i utformningen av verksamheten. Parallellt ses förväntningar påverka individens tolkning och tillgodogörande av verksamheten, vilket påverkar möjligheten för föräldrar att ta del av öppna förskolans föräldrastödjande verksamhet (Vygotskij, 1995).

Svar

Sju av nio föräldrar menar att de inte har några förväntningar alls. Av dessa anger fem istället förhoppningar om att träffa och prata med andra mammor och pappor i liknande situation, utbyta erfarenheter, få tips och råd. Två föräldrar uttrycker att det är skönt att inte vara ensam när inga kompisar är hemma med barn samtidigt. Lika många förklarar att de tycker det är roligt att se hur deras barn fungerar i lek med andra barn. En förälder menar att första förväntningen var att barnet skulle få chans att känna att det kunde vara högljutt och andra barn i närheten. En förälder uttryckte istället farhåga om att det skulle kännas jobbigt med väldigt mycket folk.

Fem personal och förvaltning betonar i första hand förväntningar om att träffa andra föräldrar. Fika nämns av en personal och av förvaltning. Att umgås vuxen och barn, bryta ensamhet för nyinflyttade eller föräldrar som saknar kompisar som är föräldralediga samt stimulans för barnet anges av en personal vardera. Förtroendevald anger i sin tur att föräldrar troligen har en föreställning om att det är en ganska fri förskoleform dit man kan komma och gå som man vill, utan tider att hålla.

Vad beträffar infriande av förväntningarna sågs samtliga respondenter besvara frågan jakande, med undantag för den farhåga som dryftats, vilken ej infriats.

3.2.1. Förväntningar kring öppna förskolan

	Träffa & prata med andra föräldrar	Fika	Bryta ensamhet	Umgås vuxen-barn	Fri förskole-form	Stimulans för barnet
P	6	2	2	1	1	1
F	5	0	1	0	0	0

	Tips och råd	Se hur barnet leker med andra barn	Inga	Vänja barnet vid liv och rörelse	Fröken, barn, leksaker	<i>Oro</i>
P	0	0	0	0	0	0
F	5	2	2	1	1	1

”Tja, en fröken, lite barn och lite leksaker, man visste ingenting” (Förälder som erhållit information via kommunens hemsida).

3.3. Vad får föräldrar att välja att gå till öppna förskolan?

Frågan om vad som får föräldrar att välja att gå till öppna förskolan i kombination med vad som saknas och antas kunna bli bättre, belyser verksamhetens funktion och hur den fungerar genom att ge explicit indikation om vad som efterfrågas, mottas och uppfattas, vilket syftar till att skönja möjligheter till utveckling.

Svar

Sex föräldrar anger att de går till öppna förskolan för att barnen skall få träffa andra barn, medan fem anger skäl i att träffa andra vuxna, varav två motiveras av att de inte har barnomsorg i övrigt och att deras kompisar inte är hemma med barn. Tre föräldrar menar att deras barn behöver aktiveras, få stimulans annat än i hemmet. Lika många säger att de går till öppna förskolan för att de ser att barnen har det roligt. Fyra föräldrar ger var för sig uttryck för att det är skönt att det inte är viktigt när man kommer eller går, att det inte är viktigt hur barnen uppför sig, att det inom kommunen saknas andra aktiviteter samt betoning på öppna förskolans roll som mötesplats för barn och vuxna som träffas sällan.

Fem personal och förtroendevald menar att föräldrar väljer öppna förskolan som mötesplats för att träffa andra föräldralediga. Förvaltning och fyra personal uttrycker att det är en accepterad, känd och naturlig mötesplats för föräldrar. Två personal poängterar att de antar att

det är lättare att träffas på öppen förskolan som har en barnvänlig miljö, de slipper ordna fika och att man kan komma och gå som man vill i jämförelse med att träffas på café eller hemma hos varandra. Tre personal anger vardera betoning på närhet och att invandrarföräldrar ofta kommer för att träffa sina landsmän samt betoning på vikten av att ingå i ett sammanhang som föräldraledig.

3.3.1. Anledningar till att besöka öppna förskolan

	Träffa andra föräldralediga	Mötesplats/ Träffa andra föräldrar	Komma och gå som man vill	Geografisk närhet	Barnvänlig miljö	Sammanhang	Träffa landsmän	Barnen träffa andra barn
P	6	4	2	2	2	1	1	0
F	2	3	1	0	0	0	0	6

	Stimulans för barnen	Barnen har roligt	Saknar annan aktivitet	Mötas om ses sällan	Man får vara som man är
P	0	0	0	0	0
F	3	3	1	1	1

”Man får vara som man är” (Förälder).

”Kärnan i det man gör när man fått barn, det här är grundbulten, tror jag” (Personal).

3.4. Vad är bra med öppna förskolan?

Svar

Samtliga föräldrar besvarade primärt denna fråga divergerande. De svar som erhöles var gemenskap, fröknarna, obundna tider, träffa andra föräldrar, barnen lär sig umgås med andra barn, bra miljö och material för barnen, närhet, barnen utvecklas, de vuxna utvecklas, avsaknad av regler, känner sig välkommen. Vissa svar återkom sekundärt och berörde i de fallen att träffa andra föräldrar (fyra) samt personalen i sig och att barnen utvecklas (tre vardera).

Sex personal och förvaltning anger mötesplats där föräldrar kan träffa varandra. Fyra personal och förvaltning lyfter den positiva, välkomnande och barnvänliga miljön. Den fysiska miljön i form av att den över huvud taget finns och att den finns på olika ställen i kommunen lyfts av förvaltning och av tre personal. Fyra personal betonar fiket. Förtroendevald anger de fria formerna som svar på frågan om vad föräldrar tycker är bra med öppna förskolan. Den

pedagogiska verksamheten framhålls av en personal. Lika många nämner att invandrade föräldrar lär sig svenska språket, samt att föräldrar tycker öppna förskolan är bra för att barnen har det roligt i verksamheten.

3.4.1. Följande anges som bra med öppna förskolan

	Mötesplats för föräldrar	Positiv välkomnande barnvänlig miljö	Befintlighet och närhet	Fikat	Fria formerna	Pedagogisk verksamhet	Lära sig språket
P	7	5	4	4	1	1	1
F	4	3	1	0	2	0	0

	Barnen har roligt	Personalen	Barnen utvecklas	Barnen lär sig umgås med andra barn	Vuxna utvecklas	Gemenskap
P	1	0	0	0	0	0
F	0	3	3	1	1	1

Vi har en bra verksamhet och det är många som tror att vi bara har hemmabarn, men det är bara en liten del. Just nu är det en del som är arbetslösa, inte har fått jobb och det ser vi i perioder. Vi har också en del föräldrar som kommer hit UTAN barn, de vill inte bara vara hemma, man mår dåligt. Kommer in en stund, tar lite kaffe. Eller så kommer man hit under graviditeten, kommer hit med kompisar istället för att vara hemma, en social sammankomst (Personal).

3.5. Vad saknas/kan bli bättre inom öppna förskolan?

Svar

Fyra föräldrar anger att det ibland kan vara mycket folk, vilket leder till att barnen blir stressade, man hinner inte fika i tid och att det blir för varmt. Två föräldrar påtalar den aktuella lokalens begränsningar i att bestå av endast *ett rum*. Samma lokal dryftas i att sakna utegård, och därmed uteaktiviteter. Två föräldrar önskar mer öppettider i form av längre pass på förmiddagen (nu kl 9-12), eftermiddagsöppet samt öppet torsdagar. En förälder efterlyser öppen förskola även på helgen och en annan saknar att inte veta i förväg vilka som kommer till verksamheten.

Samtliga tillfrågade med professionell relation till öppna förskolan anger att föräldrar ger uttryck för att vilja ha utökade öppettider och då i form av längre öppethållande de redan öppna dagarna, kvällsöppet och helgöppet och två personal nämner fler grupper, till exempel eftermiddagsgrupper. Förvaltning och två personal anger lokalförbättring. Tre personal lyfter

vardera tankar om att en del föräldrar även behöver fler riktade grupper för tillmötesgå behovet av att prata, att det kan finnas önskemål om fler föreläsningar samt refererar till förslagslåda där förälder efterlyst fler pappor på öppna förskolan. En personal förklarar att föräldrar inte tycker om att verksamheten har stängningsdagar.

3.5.1. Följande kan bli bättre inom öppna förskolan

	Utökade öppettider	Bättre lokaler	Fler grupper	*Fler riktade grupper	Ökad tillgänglighet Mån-fre	Ej stängningsdag	Fler pappor
P	9	2	2	1	1	1	1
F	3	2	0	0	0	0	0

	Fler föreläsningar	För mycket folk, stress för barnen	Förutsäga besökare	Diskussionsforum	Uteaktiviteter
P	1	0	0	0	0
F	0	4	1	1	1

”Det är väldigt jobbigt, tror jag, för föräldrar att veta; är det tisdag eller torsdag, som den är öppen på förmiddagen eller eftermiddagen och när är jag välkommen” (Förtroendevald).

”Jag säger som andra pappor att torsdag och söndag är de värsta dagarna. Då är det stängt här” (Förälder).

”Det är en svår avvägning. En del behöver vara mer hemma, behöver uppleva tryggheten i sig själva att vara hemma med sitt barn och då kan extra öppettider på ett sätt försvåra det. Balansgång, man vill hjälpa åt båda håll” (Personal).

”Man får ju bekräftelse i föräldrarollen när man är här, men det vore bra med någon sorts diskussionsforum när man sitter och fikar, att fröknarna inleder en sorts diskussion” (Förälder).

3.6. Upplever föräldrar som besöker öppna förskolan bekräftelse i föräldraskapet?

Dessa avslutande frågor belyser explicit de tillfrågade föräldrarnas upplevelser av öppna förskolans föräldrastödande verksamhet, vari det kan skönjas huruvida verksamheten lyckas med sitt uppdrag att bekräfta och stödja föräldraskapet.

Svar

Sex föräldrar svarar direkt ”ja” i kombination med förklaringar i form av uppmuntran, stöd, svar på frågor, bolla idéer, personal som bryr sig, personal som pratar med alla, andra föräldrar. En förälder menar att han inte får bekräftelse, vilket beror på att han inte heller har behov av det, men han är övertygad om att möjligheten finns eftersom han själv fått svar när

han haft frågor. En förälder förklarar att hon inte upplevt att verksamhetens syfte är att bekräfta rollen som förälder.

På denna fråga svarar all tillfrågad personal, förtroendevald och förvaltning att de hoppas och tror det, att det är deras uppgift. Personalen säger sig märka det på hur föräldrarna agerar med sina barn och mellan varandra. Personalen ger exempel på hur de bekräftar genom att försöka prata med och se alla, försöka fånga upp, vara trygga, vara goda förebilder, visa att andra föräldrar är goda förebilder, lyfta det positiva hos varje barn och förälder.

3.6.1. Upplevelse av bekräftelse i föräldraskapet via öppna förskolan

	Hoppas och tror det	Ja	Nej, har ej behov	Nej, det är inte verksamhetens syfte
P	9	0	0	0
F	0	7	1	1

”Att berömma utan att det skall kännas som man klampar in” (Personal).

”Man är inte bara nån, de sätter sig ner och pratar, frågar hur man mår” (Förälder).

3.7. Upplever föräldrar som besöker öppna förskolan stöd i föräldraskapet?

Svar

Samtliga föräldrar anger att de känner att de får stöd i föräldraskapet på öppna förskolan. Svaren varierar men fokuserar i första hand personalen som enligt föräldrarna ger uppmuntran när det är något som känns jobbigt, konkret stöd i vårdnadstvist, bekräftelse i att barns beteende är normalt, ger svar eller lotsar rätt är öppna och som inte lägger sig i men ger hjälp om man behöver. Tre föräldrar betonar även stöd i form av att prata med andra föräldrar varav en lyfter tabu kring att inte alltid tycka det är så himla roligt att vara förälder.

Sju personer inklusive förtroendevald och förvaltning uttrycker att de tror att föräldrar svarar jakande på frågan om huruvida öppna förskolan utgör ett stöd i föräldraskapet. Tre personal menar att en del föräldrar troligen anger att de inte behöver något stöd beroende på att definitionen av stöd.

3.7.1. Upplevelse av stöd i föräldraskapet via öppna förskolan

	Ja	Nej, pga definitionen av stöd	Nej, inte uttalat
P	7	3	2
F	9	0	0

”Jag tror inte föräldrarna är medvetna om hur mycket stöd de får” (Personal).

”Pappargruppen som är på lördagar. Man får inte glömma bort den, för den är hur viktigt som helst. Det är lite lugnare för barnen och vi pappor kan diskutera lite andra saker än här, här blir papporna lite mer i ett hörn ” (Förälder).

”När man börjar prata med andra så känner man att i stort sett alla har de känslorna och tankarna ibland” (Förälder).

3.8. Övrigt att tillägga

Följande ses vara citat hämtade från intervjutillfället då frågan ”Har du något att tillägga” dryftades.

Där svårt att få till en mötesplats för föräldrar. Alla jobbar, det är stressigt. Öppna förskolan fyller allt mer den funktionen som den är tänkt att fylla utifrån vår tid. Det är viktigt att man får komma samman, att man kan hjälpa varandra. Det finns ett lugn här, i samhället finns det ett stort utbud av aktiviteter, inte i vår kommun, men i storstäderna, men här är det lugnt. Det här är ju en plats att se det andra stödet som finns i kommunen (Personal).

”Öppna förskolan är alltid hotad i besparingstider. Det hade varit bra om den vore lagbunden” (Förvaltning).

4. Slutdiskussion

Det kan ses råda viss diskrepans mellan vad föräldrar förväntar sig av verksamheten och dess målsättningar, vilket mot bakgrund om tanken på utvecklingspotential möjligen kan ses positivt då tanken är att en utveckling av verksamheten kan bidra till att föräldrastödet förbättras via ökad insikt i föräldrars explicita förväntningar. En utveckling häri kan så antas leda till att föräldrar som redan deltar kan skönja en än mer positiv verksamhet, samtidigt som den bland föräldrar vanligaste informationsvägen, mun-till-mun, ges en möjlighet att sprida en förbättring så att fler individer kan komma att ta del av föräldrastöd, vilket för såväl individ som samhälle kan framhållas som värdefullt i ett långsiktigt perspektiv. Öppna förskolan kan här, som icke lagbunden, ses om en investering för framtiden, en investering i söner och döttrars trygghet, välbefinnande och hälsa utifrån en pragmatisk vision om en röd tråd av föräldrastöd, hälsa, lärande och utveckling av trygga och självständiga individer som ges möjlighet att ta del av och delta i ett samhälle, vars existens baseras på den ömsesidiga växelverkan som sociokulturella interaktioner erbjuder, vari "Föräldrar är de bästa folkhälsoarbetarna" (Äldre- och folkhälsominister Maria Larsson, 2009).

Med personalgrupp menas i det följande personal, förvaltning och förtroendevald sammantaget som innehavare av professionell relation till öppna förskolans verksamhet.

Med utgångspunkt i att finna svar på frågan om det råder diskrepans mellan föräldrars förväntningar och målsättningarna för öppna förskolans verksamhet samt vilka förutsättningar föräldrar ges i att ta del av föräldrastöd, avsågs så potentiella utvecklingsmöjligheter kunna skönjas. Genom att använda frågor som kastar ljus över vad föräldrar förväntar sig och efterfrågar av öppna förskolan och sätta det i relation till vad personal, förvaltning och förtroendevald antar att föräldrar förväntar sig och efterfrågar av öppna förskolan gavs ökad insikt i implikationer som påverkar öppna förskolans utformning, vilket syftar till att stödja en potentiell utveckling av en verksamhet, vars fokus är föräldrastöd som enligt Sarkadi (2008) kan ses vara vägen till folkhälsa.

Folkhälsan antas här gå via skapandet och upprätthållande av trygga relationer samt bekräftande och samspelande kommunikation mellan vuxna, barn och samhälle. Enligt Vygotskij (1995) formas individer av de strukturer de ingår i, samtidigt som individen påverkar sin livsvärld genom sitt deltagande, vilket kan tolkas som barnets förutsättningar och utveckling i mångt och mycket härrör från familjens, föräldrarnas och andra i omgivningen förekommande individers val av interaktion. Därtill ses förskoleåldern vara oerhört betydelsefull genom att grundlägga bas för trygghet, hälsa, balans och utveckling för den växande och lärande individen (Sheridan, 2008). Samtidigt läggs stor vikt vid att barnets utveckling är tätt sammanvävt med lärandet, vilket antas ske kontinuerligt och i samspel med dess omgivning (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

En medvetenhet kring vad som förväntas och efterfrågas av verksamheten påverkar enligt Vygotskij (1995) såväl individens upplevelser som agerande och väntas därigenom kunna medverka till den samverkan som erfordras mellan berörda parter i syfte att skapa förutsättningar för och ge stöd till varje barn, vuxen och familj, genom scaffolding (Bruner, 2006). Samtidigt väntas medvetenhet leda till ökad samstämmighet kring utformningen, var personal får bekräftelse av tankar eller nya intryck och varigenom föräldrar ges tillfälle vara delaktiga, vilket betonas av Skolverket (2003). Även styrdokument för pedagogisk verksamhet betonar vikten av samverkan med hemmen (Lpfö 98). Därtill ses öppna förskolan ha en unik roll i att möta både barn och vuxen samtidigt under långa stunder och därigenom ta del av fler delar av den helhet som varje individ ingår i, i jämförelse med till exempel förskola eller skola.

Att rikta fokus mot föräldrastöd och titta närmre på öppna förskolan kan härmed ses vara av stort värde för såväl individ som samhälle i det att en verksamhet som i dagsläget inom den aktuella kommunen har drygt 20 000 besök per år (2008), kan antas ha stora möjligheter att medverka positivt till individens välbefinnande. Välbefinnande i detta avseende inbegriper en mängd olika faktorer som kunnat skönjas i intervjuer samt i kommunens egna ”Nöjd-kund-undersökning” (2007). Samtidigt kopplas välbefinnandet till vikten av samhällets roll för familjen, vuxen och barn, som simultant utgör en del av samhället, vilket belyser den växelverkan och det ömsesidiga samspel som enligt interaktionism och en sociokulturell ansats utgör grunden för utveckling och fortlevnad.

Förutsättning för deltagande i öppna förskolan tar sin utgångspunkt i att vara medveten om dess existens, vilket föranledde frågan om var föräldrarna fått information om verksamheten. Vidare ställdes frågor rörande förväntningar och om de infriades, vad som får föräldrar att välja att gå till öppna förskolan samt vad som är bra och vad som kan bli bättre. Därtill lyftes specifika frågor om bekräftelse och stöd i föräldrarollen.

4.1. Metoddiskussion

Sammantaget ses respondenterna ge uttryck för glädje, oro, förhoppning, tillfredsställelse, initiativtänkande, inspiration, vilja att förbättra och tacksamhet. Samtidigt framkommer icke-verbala uttryck såsom kroppsspråk, tonfall, ögonkast och gester, vilka även de tolkas omedvetet och medvetet av undertecknad och därför kan ses utgöra en del av resultatet. ”[...] att lyssna innebär således att lägga märke till vad andra säger, att försöka förstå vad de menar, att försöka uppfatta känslan bakom orden, att uppmärksamma vad de inte säger eller ger uttryck för” (Maltén, 1998:21). Här ses alltså vald metod i form av intervjuer erbjuda möjlighet till samspelande interaktion, i jämförelse med enkät, som var den metod som sattes i relation till intervjuer i inledningsskedet av uppsatsprocessen.

Alternativet enkät hade å sin sida inbringat ett större underlag, täckt in ett större antal respondenter, vilket hade givit möjlighet att generalisera resultaten. Enkät hade givit respondenterna möjlighet att svara hemma i lugn och ro, men sannolikt också inneburit att de

sinsemellan dryftat och samtalat kring enkäten, vilket medfört risk för konformitet i resultaten (Änggård, 2005). Det hade även varit möjligt att inhämta ett större intervjuunderlag eller valt en kombination genom att intervjuaren ställt enkätfrågor till respondenter. En relaterad tanke kan här ses vara det möjligen tidsbesparade alternativet att via gruppintervjuer samtala kring frågeställningarna, vilket kan antas ha medfört en positiv utkomst i form av gruppdynamikens synergieffekt, samtidigt som materialet varit svårare att hantera i den mån bandupptagning inte med självklarhet pekat ut vem som sagt vad i kombination med det faktum att en del respondenter möjligen inte kommit till tals i grupp på samma vis som vid individuell intervju (Stukát, 2005:41).

Som ett led i att öka reliabiliteten sågs möjlighet att låta respondenterna ta del av de transkriberade och redigerade intervjuaren för att ge sitt godkännande, vilket samtidigt indirekt kunnat påverka slutsatserna genom att underlaget i form av resultatet blivit granskat innan slutsatser dras. Här valdes så kontinuerlig reflektion med intentionen att inta en objektiv hållning via *peer debriefing* som tjänade till att öka validiteten.

Vad beträffar underlag ses att samtliga respondenter anger svar utifrån att vara besökare av öppna förskolans verksamhet, vilket implicit medför att respondenterna redan på förhand kan antas inneha viss mån av positiv inställning till öppna förskolan, i jämförelse med föräldrar som av en eller annan orsak inte är besökare och därmed ej kommit till tals i denna undersökning då urvalet av respondenter lagts inom ramen för nämnda verksamhet. Alternativet att intervju föräldrar som ej besöker öppna förskolan, hade renderat svar baserade på minnesbild eller hörsägen, vilket valts bort till förmån för närvarande besökare i aktuell verksamhet.

Vid val av metod övervägdes så nämnda alternativ och motiverades av möjligheten att samtliga respondenter skulle erbjudas uttala sina tankar men även beredas chans att via intervjutillfällets dialog vara delaktiga och påverka verksamheten då deras åsikter efterfrågas i syfte att söka utveckla öppna förskolan. I själva intervjusituationen sågs samtliga respondenter acceptera och förhålla sig avslappnat till inspelning, vilket inte kan tas för självklart (Lantz, 1993).

Parallellt i intervjuandets dialog ses även respondenterna tolka samt omedvetet och medvetet förhålla sig till de icke-verbala uttryck intervjuaren förmedlar. Vad gäller tolkning ses att det inte finns några objektiva tolkningar (Ljungblad, 2008), vilket leder till att ett perspektivbyte eller annan förförståelse möjligen skulle gett annorlunda interpretationer. Medvetande härom bidrar till en ödmjukhet inför vad som förmedlats och inför vad som här nedan föreslås som tolkningar och diskussion av det samlade materialet.

4.2. Jämförelse av helheten

Sammanfattningsvis ses föräldrar få information om öppna förskolans verksamhet via vänner samt att de förväntar sig att träffa andra föräldrar och få tips och råd, vilket infrias. Föräldrar väljer att besöka öppna förskolan för att barnen skall få träffa andra barn, ha roligt och få stimulans samt för att träffa andra föräldrar. Det som föräldrar anser är bra är att det är en mötesplats, den fysiska miljön, personalen och att barnen utvecklas, medan det som kan bli bättre anges vara att lösa problemet med för mycket folk (besökare) vilket upplevs stressigt för barnen samt utökade öppettider, bättre lokaler inklusive utomhusmiljön. Vad beträffar frågorna om bekräftelse och stöd framgår att föräldrar upplever såväl bekräftelse som stöd i föräldraskapet via öppna förskolans verksamhet.

Som jämförelse ses personalgruppen besvara sina frågor med att de antar att den primära informationskällan är BVC och att förväntningarna handlar om att träffa andra föräldrar, vilket de antar infrias. Vad som får föräldrar att besöka öppna förskolan antar personalgruppen vara att det är en mötesplats för att träffa andra föräldrar i kombination med närhet, barnvänlig miljö och att man kan komma och gå som man vill. Personalgruppen antar att föräldrar anser att det som är bra är att det är en barnvänlig miljö i form av en mötesplats inklusive fika, medan det som kan bli bättre antas vara utökade öppettider, bättre lokaler och fler grupper. Vad beträffar bekräftelse av föräldrarollen anger personalgruppen att de hoppas och tror att föräldrar känner det. Huruvida verksamheten utgör ett stöd i föräldraskapet antar de att föräldrar upplever, vilket dock möjligen inte anges fullt ut av föräldrar på grund av individuell definition av stöd.

4.3. Jämförelse av delarna

Vid närmare anblick på respondenternas utsagor ses att frågan om var information om öppna förskolan erhållits, får divergerande svar i de olika respondentgrupperna. Samtlig personal, förvaltning och förtroendevald betonade BVC, tätt följt av MVC (sju). Föräldrar lyfte i första hand information från vänner och bekanta medan BVC nämndes av tre föräldrar, MVC av en förälder. Dessa svar kan sättas i relation till frågan om förväntningar där de flesta föräldrar angav att de inte hade några förväntningar, "inga alls". Föräldrarna valde istället att använda begreppet "förhoppning", vilket kan kopplas till tanke om att föräldrarna inte vet vad de kan förvänta sig, utan grundar sina tankar inför besöket på vad de hoppas få ta del av och uppleva. Härav följer en tolkning om att föräldrar grundar sin "förväntan" på vad de hört av vänner och bekanta, vilket var det alternativ som angavs av flest föräldrar, mer än på information från professionell instans, vilket i jämförelse som källa möjligen kan antas skapa mer förväntan än förhoppning. BVC kan med hjälp av muntlig och skriftlig information och i egenskap av professionell relation betona öppna förskolans roll och vad verksamheten kan antas och förväntas erbjuda. Vänner och bekantas utsagor kan i samma ärende berätta vad de erfarit och därmed bidra till förhoppning om att själva erfara liknande sammanhang.

Samtidigt bör noteras att innebörden av ord och begrepp kan vara mångtydiga och förväntan och förhoppning kan tolkas olika av olika respondenter. Dock ses att alla (utom två) som svarat på frågan direkt uttalat "jag hade inga förväntningar alls", därefter nämnt att de har förhoppningar. En annan möjlig tolkning här är att genom att använda ordet "förhoppning" minskas implicit kravet på det fenomen som avses, vilket beaktas ur det hänseendet att intervjumiljön kan påverka då samtliga föräldrar vid intervjuerna sitter omgärdade av en verksamhet de uppmanas uttrycka sig om samtidigt som de är besökare och i viss mån beroende av personalen, vilket kan medverka till att uttrycka sig i ordalag som inte ställer krav. En relaterad tanke är att intervjuaren möjligen av vissa föräldrar sågs som en initierad person, en blivande personal, i egenskap av lärare och med tioårig erfarenhet av att vara förälder till 1-3 barn, vilket uppmärksammades av flera föräldrar som efter presentation av undersökning och undertecknad, i samband med intervjun, ställde frågor och framlade funderingar kring bland annat barnuppfostran, sovvanor och mat.

Vidare under fråga ett ses att personalen anger fler svar per person än vad föräldrar gör, vilket kan kopplas till respektive svarsgrupps relation till frågan. Personal kan anta olika källor för olika föräldrar, medan föräldrar mestadels anger en källa, den de kommit i kontakt med. Källorna i sig skiljer sig åt i frekvens samt i förekomst då personal nämner fyra, som inte nämns av föräldrar, medan föräldrar nämner en källa utöver de gemensamma. Av de gemensamma ses stora skillnader där personal står för merparten av antalet svar. Tydligast är det på nämnda alternativ BVC och MVC samt kommunens hemsida där fem personal antar att föräldrar använder sig av denna för att finna information om öppna förskolan, medan endast en förälder anger den som källa. Här följer en tolkning om att personal såväl som förtroendevald och förvaltning är väl bekanta med det samarbete som finns inom kommunen mellan BVC, MVC och öppna förskolan, vilket också kopplas till indikationer från Skolverket (2000).

Av de divergerande svaren ses migrationsverket, socialtjänst, förskolepersonal och övrigt internet, vilket ingen av föräldrarna nämner, som å sin sida nämner dagmamma. Här ses en tolkning om att divergensen kan grundas i att de föräldrar som intervjuats helt enkelt inte fått information via de instanser som nämns av personalen, vilket innebär att andra föräldrar som ej deltagit i denna fallstudie kan ha fått det. Migrationsverket och socialtjänst kan ses vara källor som möter färre föräldrar än till exempel BVC och MVC, vilket också kan skönjas i vilka källor som primärt och mest frekvent anges av personalen. Internet däremot, som nämns av sex personal i jämförelse med en förälder, kan möjligen ses vara en mer spridd källa, som har potential att möta fler än en av nio. Intressant notera är att trots att Skolverket (2003) menar att öppna förskolan riktar sig till barn som inte är inskrivna i förskoleverksamhet, lyfts förskolepersonal som tänkbar källa, vilket tolkningsmässigt kopplas till ett medvetande om att föräldrar kan efterfråga och ha glädje av att möta andra föräldrar trots att deras barn är inskrivna i förskola. Dessutom ses att alla barn som är inskrivna i förskola inte vistas heltid i verksamheten då föräldrar idag har rätt att ha sina barn inskrivna på förskolan utifrån en vistelsetid om 15 timmar/vecka vid syskonfödelse, arbetslöshet och utefter individuella behov vid sjukskrivning (Skolverket, 2003).

Efter att ha tagit del av muntlig och/eller skriftlig information om öppna förskolan, skapas förväntningar, eller förhoppningar, vilka delvis har hög samstämmighet mellan föräldrar och personalgrupp i att träffa andra föräldrar. Över hälften av föräldrarna anger en förväntan om att få tips och råd, vilket ingen ur personalgruppen angivit. Att ingen ur personalgruppen väljer att svara att de antar att föräldrar förväntar sig tips och råd, kan möjligen tolkas i ljuset av att personalen menar att det sker implicit i verksamheten, samtidigt som personalen anger att de är medvetna om att de i verksamheten ger tips och råd och menar däri att föräldrar ”inte alltid ser hur vi jobbar”. Noteras dock att individens förväntningar påverkar agerandet (Vygotskij, 1995), vilket i detta kan tolkas som att om efterfrågan inte är känd, har den svårare att tillmötesgå. Därtill kan de svar som flest föräldrar angav, träffa andra föräldrar och att få tips och råd, sammankopplas via en tanke om att föräldrar får tips och råd av varandra, vilket sammantaget ses positivt som en synergieffekt (Ljungblad, 2008). Detta bekräftas av Sarkadi (2008), vars utredning visade att det föräldrar efterfrågar mest är utbyte av andra föräldrar. I övrigt ses fyra respektive sex divergerande svar, vari personalgruppen uppger fika och att umgås vuxen-barn, vilket är de mest framträdande differenserna då de fria formerna och stimulans för barnen som personalgruppen även lyfter, kan ses fall in under föräldrarnas svar på frågan om varför föräldrar väljer att gå till öppna förskolan.

I angivna skäl till att besöka öppna förskolan görs en distinktion om huruvida man avser att träffa andra föräldrar eller andra föräldralediga föräldrar, vilket kopplas till att öppna förskolan även har besökare som kommer utan barn, under graviditeten eller medan barnen är på förskolan. Sex personal anger i första hand skäl i att föräldrar vill träffa andra föräldralediga. Lika många föräldrar anger i sin tur skälet vara att barnen skall få träffa andra barn. Här kan personalens fokus på föräldern och föräldrars fokus på barnen skönjas, vilket kan ses naturligt mot bakgrund av personalens huvudsakliga arbetsuppgifter och verksamhetens syfte är föräldrastöd, vilket stöds av utsagan; ”att kunna stötta föräldrar [...] det är därför jag är här” (Personal). Samtidigt kan det ses i ljuset av samspelande interaktioner där personalen lägger tonvikt vid kommunikation med och mellan föräldrar, vilket tydligt framgår under intervjuernas gång och kan exemplifieras med uttalandet ”samtalet är ett stöd”.

Vidare ses att personal anger geografisk närhet, vilket motsägs av föräldrar som under intervjuerna menar att de förflyttar sig mellan de olika öppna förskolorna och en förälder uttalar att hon har lika långt till alla tre. Samtidigt anger förtroendevald att de öppna förskolorna är olika, vilket bekräftas av föräldrar som förklarar att de alternerar beroende på vad som efterfrågas eller upplevs negativt. Som exempel ses att babyrytmik saknas på en av de öppna förskolorna och en öppen förskola valdes bort på grund av; ”mycket folk, trångt och kändes stressigt för barnen”(Förälder).

En personal uttrycker vikten av att träffa landsmän, både i syfte att känns samhörighet, men även med fokus på språket. Hon hänvisar till föräldrar som uttryckt att ”vi har faktiskt lärt oss det mesta här på öppna förskolan”, vilket grundas i deltagande i öppna förskolan, i kombination med att ha fått många barn och därmed inte hunnit gå på Svenska För Invandrare [SFI]. Ingen förälder uttalar detta, vilket kan kopplas till att merparten av respondenterna har svenska som sitt modersmål. Samtidigt kan detta lyftas som en viktig faktor i öppna

förskolans verksamhet, då språket betraktas som en identitetsmarkör (Abou Touk, 2008), vilket medför konsekvenser för individer som av en eller annan orsak just nu inte besitter av samhället efterfrågade språkliga färdigheter. Genom att behärska språket fås förståelse och genom förståelse kommer möjligheten att ifrågasätta, vilket medför att kunna förutse och därigenom delta i sammanhang i samhället (Pavlica, 1999: 178-179). Beroende på val av perspektiv, att rikta fokus mot vad individen kan eller inte kan (Björneloo, 2008), påverkas dess självbild av att vara en som kan, eller en som inte kan (Simeonsdotter, 2008). I det senare fallet en stämpel som kan vara svår att bli av med, vilket kan leda till svårigheter då Mead som företrädare för det interaktionistiska perspektivet framhöll att hur andra ser dig, så bildar du din självbild (Dysthe, 1996). Vårt samhälle erbjuder tack vare sin heterogenitet mångkulturella faktorer att utveckla och ta lärdom av, men samtidigt att förhålla sig till i utformandet av öppna förskolans verksamhet. Som exempel ses att individen på ett främmande språk uttrycker det redan kända men på sitt eget språk uttrycker vilja (Skälegård, 2008). Det blir då viktigt att förstå och reflektera kring vad läraruppdraget att bryta sociala mönster, motverka utslagning och segregering innebär och får för konsekvenser. Samtidigt krävs en medvetenhet hos lärare och en beredskap att förändras med samhället för att möta variationen och lyfta den till del i verksamheten (Marton i Dysthe, 2003).

Vidare ses att tre föräldrar anger separata skäl i att sakna andra aktiviteter inom kommunen, att få vara som man är och att öppna förskolan utgör en mötesplats för barn och vuxen som av olika anledningar ses sällan. Dessa tre svar ses ha låg samstämmighet med vad personal, men även med vad andra föräldrar svarat, vilket betonar människors individuella differenser, förutsättningar och erfarenheter. Vad föräldrar ger som svar kan givetvis finnas i medvetandet hos personal, till exempel nämner en personal, i samband med intervjun, att det inom den aktuella kommunen inte finns så mycket aktiviteter för småbarnsföräldrar, men samtidigt ses att allt inte framkommer vid enstaka intervjuer, men de utgör ändå ett observandum kring vikten av att föräldrar explicit talar om vad de efterfrågar, för att i möjligaste mån emotse och utforma verksamheten (Sarkadi, 2008).

Fråga fem kan vid närmre analys ses ha hög samstämmighet bland de tillfrågade då samtliga respondenter primärt anger att det som är bra med öppna förskolan är att det är en mötesplats för föräldrar, därefter lyfts den positiva och barnvänliga miljön. De fria formerna, pedagogisk verksamhet och att barnen har roligt, som personal och förtroendevald anger, kan möjligen ses falla in under vad föräldrar anger i form av lyfta personalen och att barnen utvecklas. Därtill ses svar på fråga fyra att det förekommer att föräldrar väljer öppna förskolan på grund av man får vara som man är och att man får komma och gå som man vill, vilket kan kopplas till ”de fria formerna”. Det som divergerar är fika och att lära sig språket, vari det sistnämnda enligt ovan kan kopplas till att övervägande delen av de tillfrågade har svenska som modersmål. Att föräldrar inte nämner fika kan återigen kopplas till deras roll i verksamheten och att ange fika skulle i viss mån kunna tolkas som en nedvärdering av personalen och verksamheten (Tallberg Broman, 1998).

Vidare ses att samtliga i personalgruppen på fråga sex direkt ger svar som rör öppettiderna för öppna förskolans verksamhet. Bland föräldrarna svarar en tredjedel att öppettiderna kan

förbättras. Bättre lokaler lyfts av två i vardera respondentgrupp. Dessutom lyfter personalgruppen fler faktorer relaterade till ökad tillgänglighet för fler (och olika) besökare, medan föräldrar i sin tur uttrycker att det vore positivt att viss mån kunna förutsäga besökare, ha diskussionsforum och möjlighet till utomhusaktiviteter. En personal menar att föräldrar kanske vill ha fler föreläsningar, vilket ingen förälder anger, vilket ånyo kan härledas till ett begränsat antal respondenter och ett begränsat tillfälle då det inte per automatik framgår respondenternas alla tankar. Fyra föräldrar menar att verksamheten skulle kunna bli bättre med färre besökare i de respektive grupperna då för mycket folk skapar stress för barnen. Dessa utsagor kan i viss mån hänföras till vad personal anger i form av fler grupper, vilket dock även inbegriper fler grupper i form av grupper med olika fokus.

Huruvida föräldrar känner sig bekräftade i sin roll besvaras jakande av samtliga respondenter, med undantag av en som anger inte ha behov av bekräftelse i föräldrarollen och en som svarar nej, eftersom han menar att bekräftande av föräldrar inte ingår i verksamhetens syfte. Alla inom personalgruppen antar att föräldrar svarar att de upplever att de får stöd i föräldrarollen, förutom två personal som menar att föräldrarna kanske inte har det uttalat för sig och inte alltid ”ser hur vi jobbar”. Samtidigt lyfts frågan om definitionen stöd då två personal antar att en del föräldrar möjligen inte anser sig få stöd då de inte har tillräckligt stora problem för att kalla det stöd. Härvid svarar samtliga föräldrar att de upplever att de får stöd i föräldrarollen via uppmuntran, stöd i vårdnadstvist, bekräftelse i att barnens beteende är normalt, svar på frågor men också att prata med andra föräldrar och få uppleva att känslorna i föräldraskapet upplevs liknande av andra, vilket kan åskådliggöras via uttalandet; ”Det är nästan den viktigaste grejen när man träffar andra föräldrar, att känna; Fan, jag är ingen dålig förälder som tycker det är jobbigt ibland utan det går så upp och ner.”

4.4. Jämförelse med ”Nöjd-kund-undersökning”

Här kan parentetiskt noteras att enkät och intervju inte kan jämföras rakt av då enkäten har ett antal svarsalternativ, medan intervjun erbjuder mer öppna frågor, där svaren inte är på förhand givna utifrån svarsalternativ. Samtidigt är enkät en skriftlig undersökningsform, medan intervjun är muntlig, vilket också är en skillnad. Undersökningarna har gjorts på samma öppna förskolor, med liknande fördelning om ungefär lika många från varje. Besöksfrekvens har ej vägts in i intervjuerna, vilket gjorts i enkäterna. Vad beträffar vem som besökt ses enkäten ha besvarats till 91 % av mammor, medan föräldrarna vid intervjuerna är fördelade på fyra pappor och fem mammor, vilket möjligen inte utgör något större observandum då urvalet är förhållandevis litet (9 respektive 142). Barnens ålder ses vara inom samma åldersspann, med liknande spridning, i de båda undersökningarna. Trots divergenser kan vissa slutsatser dras och kopplingar göras, då de båda undersökningarnas resultat kan bekräfta eller underbygga, alternativt påvisa olikheter att lyfta till reflektion. Vidare jämförs så svarsprocenten från enkäten på frågan om motiv till besök, vilket sätts i relation till intervjuernas sammantagna resultat.

Kommunen har så enligt ovan nämnts genomfört en enkätundersökning vars resultat ses ha hög samstämmighet med respondenternas utsagor, vilket främst härleds till vad som är mest frekvent angivet; att träffa andra vuxna och att barnen skall få träffa andra barn. Vad beträffar den pedagogiska verksamheten lyfts den av 20 % av deltagarna i enkätundersökningen, samt av personalgruppen, men ej av de intervjuade föräldrarna. Samma förhållande ses kring fika, vilket kan härledas till att de intervjuade föräldrarnas preferenser kan divergera med de som besvarat enkäten. Det omvända ses kring information om barnfrågor, vilket kopplas till tips och råd, där personalgruppen inte anger det explicit, medan enkäten erhöll 5 % och över hälften av föräldrarna angav tips och råd som svar vid intervjuerna. Samtliga föräldrar anger, med undantag av definitions- och behovsavvikelse, att de får stöd och bekräftelse, vilket återfinns i enkäten om 5 %.

5. Avslutande kommentarer

Sammantaget ses stora likheter mellan genomförda fallstudie och kommunens ”Nöjd-kundundersökning” samt även med Föräldrastödsutredningen (2008:14), vad beträffar efterfrågan och förväntningar, vilka fokuserar gemenskap, råd och stöd från andra föräldrar och experter, vilka i detta fall kan exemplifieras av pedagoger och socialsekreterare. Därtill framkommer skillnader rörande var information erhålls, förväntningar, motivation till besök, vad som är bra och vad som kan bli bättre. Mer detaljerat ses ett antal faktorer divergera, vilket kopplas till individuella differenser, preferenser och det förhållandevis begränsade forum som enstaka intervjuer kan bidra till. Här kan ovan presenterade och diskuterade resultat belysa vikten av att föräldrar explicit uttrycker sina förväntningar och vad de efterfrågar och i det blir bemötta för att skapa en dialog för delaktighet (Skolverket, 2000).

Det som framstår tydligast i alla intervjuer med personal, förvaltning och förtroendevald är ödmjukhet och ett stort mått av empati i kombination med en vilja att förstå individen, respektfullt bemöta och att dessa möten skall bidra till goda relationer mellan såväl mellan vuxna och som barn. Personalgruppens förhållningssätt genomsyrar verksamheten, vilket kopplas till kvalitet som gestaltas i mötet mellan individer, pedagog, föräldrar och barn (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2001). Här ses att barn men även vuxna är beroende av samspel med andra för att utvecklas. Häri ligger också det som ur ett barnperspektiv benämns processkvalitet (Sheridan, 2001). Genom att samspela och vara intresserade av vad besökarna upplever kan personalen bekräfta i deras livsvärld (Johansson, 2003). Processkvalitet handlar samtidigt om möjligheter att påverka den helhet verksamheten och dess utformning utgör. Personalens förhållningssätt gentemot detta barnperspektiv skapar förutsättningarna för att uppnå läroplanens ”delaktighet och tilltro till den egna förmågan samt möjligheten att få uppleva sig som en tillgång i gruppen”(Lpfö 98), vilket ger en grundtrygghet att bygga såväl relationer, samspel och kommunikation som utveckling och lärande på. Trots betoning på *barnperspektiv* ses klara paralleller med individens primära behov (Maslow i FHI 2008), vilket även kan ses tvetydigt då föräldrastödjande verksamhet och aktiviteter syftar till barnens bästa via bekräftande samspel och trygg anknytning mellan föräldrar och barn.

Fokus kan ses vara processen, att ge besökare möjlighet att utvecklas individuellt och i relation till barn och vuxen samt inom gruppen, hellre än en bedömning av den slutliga produkten, vilket är i enlighet med det sociokulturella perspektivet inom vilket man anser att produkten är underordnad processen (Vygotskij, 1995). Fokus riktat mot processen blir istället med syfte att utvärdera personalens arbete och vad processen innebär för berörda parter. En medvetenhet kring rollen som förebild är avgörande för reflektion kring god kvalitet, men även rollen som ledare måste beaktas (Kernell, 2002:176). Ledarskapet innebär en kombination av medvetenhet kring det uppdrag, som ligger till grund för verksamheten och en ödmjukhet inför de individer vars livsvärld öppna förskolan utgör en del av. En avgörande del i mitt kommande uppdrag är att tolka styrdokument och uppdragsgivares målsättningar och omsätta dessa i konkret handling, vilket förutsätter en medvetenhet kring vad det innebär att utveckling, lärande och identitet skapas i ett socialt sammanhang och vilka konsekvenser det får för att skapa miljöer för lärande. För att uppnå en samspelande atmosfär förordas ett

reflekterande och ödmjukt förhållningssätt samt ett aktivt engagemang med syfte att utveckla såväl verksamhet, deltagare och arbetslag (Johansson, 2003). Här ses positivt på en medforskande hållning, vilket är ett förhållningssätt som kan leda till utveckling av det egna arbetet samt ny kunskap som kan utgöra underlag för utvärdering samtidigt som det ger goda förutsättningar att bidra till skapandet av utvecklande och hållbara miljöer för kommunikation, interaktion och bekräftande samspel (Lenz Taguchi, 1997:39).

5.1. Framåtsyftande reflektioner

Förväntningar och efterfrågan som idag ännu inte är tillgodosedda, innebär en möjlig utvecklingspotential av öppna förskolans verksamhet. Om föräldrar tycker att verksamheten motsvarar förväntningar och möter vad som efterfrågas, antas antalet besökare kunna öka, vilket implicit medför att de nås av och föräldrastöd, vilket är positivt och eftersträvänsvärt då föräldrastöd anses bidra till barns trygghet, utveckling och hälsa (Bremberg, 1998a). Vad beträffar föräldrastöd ses att val av genomförande bör anpassas efter lokala förutsättningar och resurser (Ferrer-Wreder et al. 2003). Resurser är ett kapitel för sig då öppna förskolan i skrivande stund ännu inte är lagbunden, vilket gör att den återkommande är under luppen för eventuella neddragningar och i värsta fall avveckling, vilket skett på flera ställen i landet. Inom den aktuella kommunen ses dock ett tvärsankterat engagemang i just föräldrastöd och öppna förskolans verksamhet då såväl förvaltning, placerad under socialtjänst, som förtroendevald, placerad under Barn och utbildningsnämnd, ställer sig positiva till verksamheten, vilket är en förutsättning till dess existens. Företrädare för BVC och MVC uttalar även de att verksamheten är av stor betydelse för såväl barn som vuxna (Seminarium, 2009). Under intervjuer ses förvaltning och tre personal på frågan om vad som är bra med öppna förskolan, betona att dess existens är en faktor i sig, vilket givetvis inte motsägs av föräldrar, men ger en indikation om att öppna förskolan är en verksamhet som inte kan tas för given.

Vidare ses öppettider vara ett observandum i det att föräldrar, personal, förvaltning och förtroendevald väljer att lyfta fram denna faktor i såväl intervju som i kommunens ”Nöjd-kund-undersökning”. Här nämns även resurser som bidragande orsak till begränsade öppethållande samt möjligheter till utökade grupper, vilket efterfrågas av föräldrar i syfte att ta del av varierad verksamhet såsom babyrytmik, parallellt som det anges i syfte att få möjlighet att tillbringa mer tid i verksamheten. Kring detta funderar personal i termer av balans ”Det är en svår avvägning. En del behöver vara mer hemma, behöver uppleva tryggheten i sig själva att vara hemma med sitt barn och då kan extra öppettider på ett sätt försvåra det. Balansgång, man vill hjälpa åt båda håll”, vilket tyder på en medvetenhet om att vägen till att hjälpa och stödja individen grundas i förståelse, att ta den andras perspektiv genom sin profession öka individens förståelse av sig själva för att därigenom uppleva trygghet, tillit och göra medvetna val (Kinge, 2000). Samtidigt kopplas efterfrågan kring öppettider till utsagan om upplevelsen av för mycket folk och därigenom stressigt för barnen, vilket sammantaget ger en komplex bild av frågan kring öppettider, vari det kan ses positivt

med ett utökat öppethållande, i kombination med personalens kontinuerliga insatser att stödja och vägleda föräldrar utifrån deras individuella förutsättningar, explicita uttryck och implicit uttolkade behov.

Vidare ses praktiska delar i att utveckla kommunens hemsida så till vida att det ses kunna ha potential att nå fler än motsvarande andel av respondenterna (en av nio) i kombination med att tanken om diskussionsforum, möjligen skulle kunna antas även på nätet, med inloggning för föräldrar på kommunens hemsida, där det redan idag finns ett forum för föräldrar, vari det är möjligt att ta del av aktuell och kontinuerlig information. Vidare ses förslaget om diskussionsforum vara en tanke att lyfta vidare för genomförande, då personal, kunskaper och lokal finns. Samtidigt noteras att det inom den aktuella kommunen idag finns möjlighet att kostnadsfritt delta i diskussionsgrupper i via Studieförbundet Vuxenskolans Familjeverkstan, som är ett DVD-baserat föräldrastödsmaterial, vilket syftar till att bygga goda relationer mellan föräldrar och barn och som är utformat i samarbete med Folkhälsoinstitutet (2008).

Avslutningsvis ses att utgångspunkt för pedagogisk verksamhets målrelaterade teori och praktik är kunskapen om incitament för meningsfull kommunikation i ett socialt sammanhang, vilka varierar på individnivå (SOU 1997:108d). Det kan här finnas behov av att ändra fokus, men behålla målet eller ändra metod och behålla innehållet, för att hitta möjligheter till lärande (Andersson & Bengtsson, 2006). Att vara flexibel men ändå trygg i sin roll och sitt uppdrag i form av styrdokument och målbeskrivningar bör kompletteras med kontinuerliga reflektioner kring egna förgivettaganden, handlingar och verksamheten. Reflektioner som bidrar till en aktiv medvetenhet kring förhållningssätt, individ, sig själv och samhället, likväl som miljömässiga kontexter i konstant förändring, ger en god grund till samverkan, fortsatta erfarenheter och reflektioner, vilket sammantaget utgör förutsättningar för att skapa goda miljöer för trygghet, utveckling och lärande.

5.2. Vidare forskning

Motivet till och engagemanget för att fortsätta forska kring öppna förskolans och föräldrastödjande verksamhet ses väl belyst i citatet ”Att komma till öppna förskolan, det är som att få syre” (Förälder, 2008) i kombination med tidigare nämnda forskningsresultat kring föräldrastöd (Sarkadi, 2008) och läroplanens betoning på samverkan för livslångt lärande (Lpfö 98). Vad beträffar vidare forskningsmöjligheter ses positivt på att undersöka huruvida öppna förskolan som föräldrastödjande verksamhet kan tryggas genom lagbundenhet. Därtill ses en tanke om att undersöka samarbetet kring föräldrastödjande verksamhet mellan öppna förskolan, förskolan, förskoleklassen och grundskolan i syfte att verka för ett sammanhållet föräldrastöd.

6. Referenser

Bell, Judith (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Brodin, Marianne & Hylander, Ingrid. (1998). *Att bli sig själv: Daniel Sterns teori i förskolans vardag*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Bruner, Jerome S. (2006). *In search of pedagogy: the selected works of Jerome Bruner. Vol. 1, [1957-1978]*. London: Routledge.

Cars, Christina. (2007). Vänd blicken från barnet. *Pedagogiska Magasinet* 3/07.

Claesson, Silwa. (2002). *Spår av teorier i praktiken: några skolexempel*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, Martyn. (2000). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Dewey, John. (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter*. 4., [utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur.

Dysthe, Olga. (1996). *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Dysthe, Olga (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Ferrer-Wreder, Laura & Stattin, Håkan & Karlsson, Erica (red.) (2003). *Föräldrastöd i teori och praktik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Giddens, Anthony. (1998). *Sociologi*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

<http://www.akademiska.se/upload/52361/Föräldrastödsprojektets%20rapport%20med%20appendix.pdf>

http://www.fhi.se/templates/Page____5142.aspx

Johansson, Bo & Svedner, Per-Olov. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. 3. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Johansson, Eva. (2001). *Små barns etik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Johansson, Eva. (2003). *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Stockholm: Statens skolverk.

Kernell, Lars-Åke. (2002). *Att finna balanser: en bok om undervisningsyrket*. Lund: Studentlitteratur.

Kinge, Emilie. (2000). *Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lantz, Annika. (1993). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Lenz Taguchi, Hillevi. (1997). *Varför pedagogisk dokumentation?: om barnsyn, kunskapssyn och ett förändrat förhållningssätt till förskolans arbete*. Stockholm: HLS.

Länsstyrelsen. (2006). *På rätt kurs - Metoder för föräldrastöd från förskolan till tonåren*. Löpnr 2006:79Bromma: Brommatryck & Brolins AB.

Maltén, Arne. (1998). *Kommunikation och konflikthantering: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Miles, Matthew B. & Huberman, A. Michael. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. 2. ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

Nationalencyklopedin. (1993). Höganäs: Bra Böcker.

Nilsson, Björn & Waldemarson, Anna-Karin. (2007). *Kommunikation: samspel mellan människor*. 3., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, Ingrid & Hagekull, Berit & Bremberg, Sven. (2003). ISBN 91-7257-208-6 Rapport 2003:20.

Pavlica, Daniel. (1999). *Första året: scener ur ett klassrum*. Stockholm: DN.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja. (2001). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj. (2003). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Regeringen. (2008). Föräldrastöd - en vinst för alla. Nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap SOU 2008:131.

Sheridan, Sonja. (2001). *Pedagogical quality in preschool: an issue of perspectives*. Diss. (sammanfattning) Göteborg : Univ., 2001.

Skolverket. (1999). Överenskommet! ISBN 91-89313-67-4 Stockholm: Liber Distribution.

Skolverket. (2000). Allmänna råd med kommentarer för öppen förskola. (2000:1). Stockholm: Liber distribution.

Skolverket. (2003). Information om allmän förskola. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2005). Nationell uppföljning av öppen förskola. Stockholm:Fritzes.

Socialstyrelsen. (2004). Tänk långsiktigt! En samhällsekonomisk modell för prioriteringar som påverkar barns psykiska hälsa. Stockholm: Fritzes.

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sveriges Regering, Skollagen (1985:1100). 2:a kap § 3

Tallberg Broman, Ingegerd. (1998). *"Det är ändå jag som är pedagogen": förskollärares och grundskollärares föreställningar om barnen, föräldrarna och läraruppgiften i en ny tid.* Malmö: Lärarhögskolan.

Utbildningsdepartementet. (1997). Att lämna skolan med rak rygg - om rätten till skriftspråket och om förskolans och skolans möjligheter att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter SOU 1997:108. Stockholm: Fritzes.

Utbildningsdepartementet. (1998). Läroplan för förskolan [Lpfö 98], Stockholm: Fritzes.

Vygotskij, Lev Semenovič. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen.* Göteborg: Daidalos.

Änggård, Eva. (2005). *Bildskapande: en del av förskolebarns kamratkulturer.* Diss. Linköping : Linköpings universitet.

Bilaga

Intervjuguide

Ämnen formulerade i frågor

1. Vad efterfrågar och förväntar sig föräldrar av öppna förskolan?
2. Vad tycker föräldrar är bra respektive mindre bra och vad kan bli bättre inom öppna förskolan?
3. Vad antar personal, förtroendevalda respektive förvaltning att föräldrar efterfrågar och förväntar sig av öppna förskolan?
4. Vad antar personal, förtroendevalda respektive förvaltning att föräldrar tycker är bra respektive mindre bra och vad de tycker kan bli bättre inom öppna förskolan?

Frågor att ställa till föräldrar

1. Hur/var fick du som nyligen förälder information om öppna förskolan och dess verksamhet?
2. Vilka förväntningar hade du av öppna förskolan innan du gick hit?
3. Infriades de?
4. Om, ja/nej, på vilket sätt?
5. Kände/ känner du dig välkommen?
6. Vad får dig att välja att gå till öppna förskolan?
7. När du besöker öppna förskolan, känner du då att du blir bekräftad i din roll som förälder?
8. Om ja, på vilket sätt?
9. Känner du att öppna förskolan erbjuder/utgör ett stöd i föräldraskapet?
10. Om, ja: hur, på vilket sätt? Om nej: vad skulle kunna vara ett stöd för dig?
11. Vad tycker du är bra med öppna förskolan?
12. Vad tycker du kan bli bättre?
13. Saknar du något?
14. Skulle du rekommendera andra föräldrar att gå till öppna förskolan?
15. Om ja/nej, varför/varför inte?
16. Tack för att du tagit dig tid att svara delta i intervjun, vill du tillägga eller fråga något?

Underfrågor som stödjer, utvecklar och fördjupar svaren

- Hur menar du då
- Kan du berätta lite mer om...
- Det var intressant, kan du förklara närmare
- Vad betyder det för dig

Frågor att ställa till personal, förtroendevald och förvaltning

1. Hur och var tror du att nyblivna föräldrar fick information om öppna förskolan och dess verksamhet?
2. Vilka förväntningar tror du föräldrar hade av öppna förskolan innan de gick dit?
3. Tror du att de infriades?
4. Om, ja/nej, på vilket sätt?
5. Tror du att de kände/ känner sig välkomna?
6. Vad tror du får föräldrar att välja att gå till öppna förskolan?
7. Tror du att föräldrar känner sig bekräftade i sin roll som förälder när de besöker öppna förskolan?
8. Om ja: på vilket sätt?
9. Tror du att föräldrar anger att öppna förskolan erbjuder/ utgör ett stöd i föräldraskapet?
10. Om ja: hur, på vilket sätt? Om nej: vad tror du de anger skulle kunna vara ett stöd?
11. Vad tror du att föräldrar tycker är bra med öppna förskolan?
12. Vad tror du att de tycker kan bli bättre?
13. Tror du att de saknar något?
14. Tror du att föräldrarna rekommenderar andra föräldrar att gå till öppna förskolan?
15. Om ja/nej, varför/varför inte?
16. Tack för att du tagit dig tid att svara delta i intervjun, vill du tillägga eller fråga något?

Underfrågor som stödjer, utvecklar och fördjupar svaren

- Hur menar du då
- Kan du berätta lite mer om...
- Det var intressant, kan du förklara närmare